

МЕГАЛЯ АЙТЕЙТЕ!

ВЕЛИКОГО БАЖАЙТЕ!

ЗМІСТ

	стор.
Т. П—р: Новим шляхом	177
Р. Ска—ський: В тюрмі	178
* * * Наші недомагання (Анкета)	180
І. Л-о: Молитва ночі	184
Леся Верховинка: Ідиля	185
Й. Скрут: Жіноче питання	185
І. Зірка: На цвинтарі	188
Бібліографія	188
Зі студентського життя	193
Оповідки	198
Некрольоги	198
Додаток: „Наш Пралор“	
П. Стефанійшин: Світ радощів	201
І. Гла-вич: Гуртова праця	201
А. Теріє: Ялиці	205
М. Курцеба: І до Марії	207
О. Соломаний: Панахида	208
О. Корба: Приязнь	208

ПЕРЕДПЛАТА

Галичина й Польща на 10 ч. 100 мп.

В інших краях до кінця року (ч.ч. 10. 11. 12.)

Придніпр. Укр.	5000 грив.	Югославія	25 к.
Буковина	20 лев	Німеччина	25 м. н.
Чехо-Словаччина	25 с. к.	Швейцарія	10 фр.
Австрія	100 кор.	Франція (й колонії)	10 фр.

Англія (й колонії) річно . 1 ф. шт.

Америка річно . 2 дол.

Передплату зпоза Галичини й Польщі висилається в місцевій валюті банківим чеком у порученім листі на адресу: **ЛВВІВ, СО-**
— — **ДОВА 4. М. Мох, (для Адміністрації „Поступу“.** — —

Ціни оголошень:

1 стор.	4000 мп.	1/4 стор.	1500 мп.
1/2 „	2500 „	1/8 „	1000 „

Від Адміністрації.

Відкупимо якусь кількість примірників 2—3 числа „Поступу“ й запла-
тимо по 50 мп. за 1 примірник. Охочих до продажу прохаємо повідомити нас
нарткою.

Всіх П. Т. Передплатників і Комісантів, що ще не вирівнали своїх зобов'язань,
просимо зробити це як найскорше. Задержування належності не
лише приносить нам поважні страти, але крім цього наражає на численні
влопоті. В інтересі культурного діла не бажаємо вводити в нашому видавництві,
практикованого деінде здержування висилки.

Поширенням „Поступу“ занялися:

К. Панас гімн. Львів. — В. Фурикевич гімн., Львів. — Ст. Серкез гімн.,
Львів. — Г. Серкезівна семін. Львів. — о. С. Бараник, Жовква. — Р. Мамчин
гімн. Золочів.

Переписка Редакції.

Всім П. Т. Читачам, що за час ферій своїм висказаним, написаним
або випечатаним словом причинилися до поширення нашого часопису,
складаємо на цьому місці щирю подяку. Цим Ви причинилися до культурного
поступу, якому служимо. Також дякуємо щиро за численні жертви на пресовий
фонд, якому в часті завдячуємо дотеперішнє вдержання часопису поміж вели-
чезних коштів печатання й можливо низької ціни передплати, якою бажаємо
часопис зробити доступним як найширшим кругам.

Думаємо, що буде до речі подати до відома, що „Поступ“ йде до всіх
(крім Австралії) частей світу й майже до всіх європейських держав, отже
м. і.: до Єгипту, Альжиру, Харбіна, Бразилії; до Англії (British
Museum), Франції, Італії, Югославії, Литви, Естонії і т. д. Неза-
баром сподіємося мати окремих тов-шів кореспондентів у всіх культурних осе-
редках Європи й поза Європою. У виду цього прохаємо тов-шів і тов-шок, що
перебувають поза Україною на стало, чи на еміграції подавати до нашого
часопису відомости про відносини, серед яких живуть, висти зі студентського
життя і т. і. О те саме прохаємо й П. Т. старших громадян. Цим робом усі зна-
тимемо про себе, і також інші народи, особливо студентство та інтелігенція до-
відаються про нас.

Тов-шів соціалістичних гімназій та інших сяр. шкіл поза Львовом, Пере-
мишлем та Станиславовом просимо надіслати звіти з організаційної діяльності
й загалом показати більше сміливости, чим досі. Інакше загал читачів догаду-

НОВИМ ШЛЯХОМ.

Хоч як милі бувають ферії, то проте не без радості вертає молодь у шкільні мури. Гомовять шкільні сали, з цікавістю вижидає молода громада перших слів нового професора, або нового предмету. Позабулися минулі, торічні злидні, тягарі та невдачі, надія на гарву сьогорічну долю переймає молоді серця.

Та притім годиться хвилю призадуматись, чи справді гарна надія оправдана, чи човен студентського життя попливе супокійнішим руслом, чи не загрожують йому незнані небезпечні кручі та підводні скелі? Така сама надія переймала наші серця й торік, й тому два літа, й тому літ три й більше. А якже частенько рік за роком ця гарна мрія заводила. Скількиж невдач приносив кожний рік зі собою; невдач у науці, невдач у творенні характеру. Скільки разів може човен нашого молодого життя перевертався на бистрих водах! Скільки смутку й горя приносили довгі місяці шкільного року. Скільки разів невмірущий глос у нашому серці строго картив нас за наші явні й неявні переступи: „ти прогайнував марно дорогий час, навів на родичів і рідню хмару смутку, витиснув з їх очей слези. Ти подоптав легкодушно лелію своєї невинности, ти затроїв або вбив ніжненьку душу брата їддю поганих слів та лихого праміру; твої літа й твої сили пропадають, ти йдеш темрявим шляхом гибелі...“ Так говорив голос торік, так літ тому два, так літ тому три й більше. І з кожним новим роком нові гарні надії, нові рожеві мрії, нові свідомі й несвідомі постанови й нові... невдачі, й нове, різноманітне горе.

І якаж доля жде нас із нашими мріями в незнавій сьогорічній і дальшій будучности? — Така сама. Знова мрії, знова надії, знова невдачі, знова горе. А деж радість життя, деж унутрішня сила, деж енергія для праці для загального добра, деж і колиж найдеться щещене мріями щастя?

Не найдеться. Не змінить будучність сама шляху життя, вона сліпа й жестока. З дальшими літами зростуть невдачі. Зросте горе, не засвітить сонічко щастя та вдовілля в наше віконце.

Omnis suae fortunae faber; кожний сам виконує свою долю; кожний сам звернутися мусить на новий шлях.

Який новий шлях, запитаєте. Щоби не вимагати нараз за много, подам дві думки.

1. *Serva ordinem et ordo te servavit*. Хорони лад, а лад тебе захоронить. Заведім найперш лад у нашому часі, в наших заняттях. Маєш чимало свободних годин серед дня. Розложи їх гаразд на працю, на забаву й відпочинок. Напиши або затам собі розклад праці — по знаному принципі: *primum necessaria, deinde utilia, tum iucunda*. Начеркни цей розклад на 2—3 тижні на пробу, а так коли він покажеться пригожим, хай стане нормою життя серед шкільного року. Від цього ладу не відступай ніколи без розумної причини

Хай він буде мовби залізним перстеном, що вазатиме твою непростійність. Розмірно мало труду вимагатиме його збереження. Рішучий, скорий акт волі не дозволить роаірвати зладженого розумом перстеля.

Такий зверхній лад вплине незабаром на лад у нутрі твоєї душі, заведе в ній супокій та силу; праця над характером найдеться на простій дорозі, замість володіння пустих, або лихих забатанок, володітиме почуття обовязку. *Ordo dux est ad Deum et, quae a Deo sunt, ordinata sunt.*¹⁾ Так каже розум, так також каже релігій.

2. *Obtempera vos*; слухай голосу своєї совісти. В кожній людині: християнині, чи поганині, цей голос одзивається. Гомонить у старця, гомонить у дитини, відзивається в радості, відзивається у смутку, не затихає в дома, не затихає в дорозі, остерігає перед небезпечкою, хвалить добре діло, картає за діла лихі. Ніколи цього голосу не зможеш убити, не втічеш перед ним на край світа; він піде з тобою й у глибину землі й на широкое море. Й усяка спроба його зівсім знищити заведе, й ніяка сила його з твоєї душі не вирве.

Слухай цього голосу; слухай скоро, рішучо, сейчас, як він загомонить. Тоді легкою твоя перемога, тоді він загомонить тобі похвалою та радістю. Слухай його, бо він веде тебе до характеру, до свободи, до радості, до щастя, до глибокого супкою, до сили. На противний голос, легкодушний голос лихих, чи пустих товаришів відповіди сміло: „На те не позваляю мені голос совісти“. Така відповідь гідна чоловіка, гідна християнина — навіть у легкодушного товариша викличе внутрішню пошану.

Отце новий шлях, на який вступити нам треба з починком нового шкільного року, шлях ладу, шлях совісности. Лише на цьому шляху сповниться наша свіжа надія, здійсниться наша гарна мрія. Лише така молодь стане не лише внутрішньо сильна та щаслива, але зможе витворити сильний щасливий народ. Лише цим новим шляхом дійти зможемо до збудування сильної, щасливої України. Всякі інші шляхи ведуть лише до нової руїни. Йдім усі рішучо новим шляхом життя!

Р. Ска-ський.

В т ю р м і.

Їх, біля сотки полонених, пригнали саме з роботи. Нетерпляче ждуть тепер „менажі“. Шнурком посідали поуз ховського, тюремного муру зі слідами горячки на попадах устах, з пятою нужди на воскових обличчях! Над ними хилилися тінь тюремної церкви, бере в холодні долоні їх жовті, збідовані лица та вглядається в їх утомлені очі невимовною тоскою. Зазирає в душу сумом та нудьгою. І та невисказана нудьга заражує чоловіка, втискає йому в горло кістку, займає груди полум'ям жаху та туги й велить летіти на волю...

Хочби лобами мур прийшлося розбивати!...

— Чи полетілиби?

Вони такі помучені, такі безсилі...

¹⁾ Св. Августин.

Колиж цю зупу подадуть? — сверлить у кожнім нерві безсерденно голод.

... такі голодні...

Подали. Розхрістані кухарі внесли на подвіря великий казан паруючої юшки, що на неї сплили кусники чорної конини. Запах гнилої капусти велить догадуватись, що у споді є щось трохи й „густого“... Задзвонили шальки, розлягся тут і там стогін при вставанні і сірий гурт уставився слухняно у двійки.

Роздача добігала до кінця.

Аа! ти ївби вже вдруге? — всміхнувся грубий, червоний кухар до молодого Бойка, що підсувався щораз ближче до кухаря з чистою вже посудиною в руках, та побожним виразом в оці.

— Скажи, за що тут попався, то дам...

— Ги—ги... За корбу — лиснув зачеплений двома рядами жовтих зубів завеликих до його зісохлих уст.

Його провиня з корбою була загально відома в таборі й вибликувала не раз цілу зливу кпин у його сторону. Він десь, пасучи вівці, звайшов попасовану, телефонічну касету й уставив її у своїй колибі на пасовищі. Найбільше подобалася йому гарно виточена корба, коло якої все майстрував. Підглянув це раз жандарм і, не довго розбираючи, признав його винним на шкоду армії. І Павлунь „за корбу“ дістався до криміналу...

Тепер підставляв саме свій казанок під глибоко шановану хохлю пана кухаря, коли одно почуте слово зелектризувало цілу його істоту. Казанок випав йому з рук.

— Сліпий іде! — пронеслося між полоненими. Щось гидкого й колючого підійшло з тим словом до грудей і розплилося відразу та ляком. Павлунь перший почав утікати.

З другого кінця подвіря хитрим, котячим кроком зближався, підбивавшись у ході, дижуручий підфіцер. Він славний був із жартівливої вдачі й вона то будила в полонених таку гидь. Бо й позволяв він собі на болючі жарти. Злий, невідступний усміх, що розливався на його лиці, крився загадочно під чорною перепаскою, яку носив на лівому оці. Канчук у руці й той усміх на обличчі, що здавалося випорпував із його мізгу нелюдські помисли жартів, переймав ляком та безрадною злістю зломані злидними постаті полонених.

Нікому не бажалося стрінутися з тим чоловіком. Бігцем, наскільки позволяли плентаючі ноги, подались усі полонені до коридорних дверей. Біля дверей учинився великий натовп. Дижуручий розбавився тим, як назвав, елементарним жахом і забажав ще більшої суми цієї своєрідної роскоші. Пустив у рух свою нагайку, окладаючи густим дощем ударів спини тих, що бігли позаду. З новою силою кинулись бити до дверей і натиснули на передних. Слабий Павлунь, який саме вбігав у двері, піткнувся й упав під ноги гнаних товаришів. А на заді жартував-лютував „сліпий“.

З трудом піднесли Павлуна два товариші з землі й завели його, столоченого до келії. Закровавленого та заболоченого посадили на вязці гяблівки, що весь час служила йому постіллю. В келії заволоділа мовчанка. Кожному було ніяково, кожний почував у bosій стопі дотик Павлунового тіла та обвиняв себе в нещастю, яке стрі-

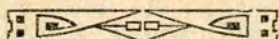
вудо товариша. На лиці кожного малювалося пригноблення, яке має дитина, бачучи насуплене лице матері. Але вистане її усміх, а вже діти загуляли знов... Подібного опрощення ждали товариші від Павлуна, бажали видіти, що він не терпить, що він не сердиться, бажали з лекшою совістю йти на пополудневу роботу.

Дарма. Зморений голодом та холодом Павлуць завадто потерпів у нинішньому „жарті“. З носа та з кутків уст спливала йому потічками кров, яку втирав він час від часу забрудженим рукавом, з трудом підносячи потовчену руку. Один з товаришів скочив по воду. — Чути було, як він при брамі просив стійкового, щоб пустив його на другий бік подвіря, до студні. Вартовий погрозив прикладом від кріса і стрілець мусів вернути з нічим.

А Павлуць сидів мовчки, німий з перестрахи чи з надмірного болю. Лип очі дивилися наперед, нічого не бачучи, заходили каламутною сльозою.

До келії влетів з нагайкою жовнір — виганяти на роботу. Вчинився рух; полонені поспішно вставали зі своїх місць. Жовнір розглянувся, чи хто не отягається. Побачивши сидячого Павлуця, він екипів з пересердя.

— Вставай, худобо! — заревів, скочивши до нього. Павлуць рушив на силу вустами й видав із себе якийсь зойк, у якому тремтів увесь його біль. Жовнір зміркував щось, глянув на пораненого і втих — а відходячи, копнув його з такою ненавистю та силою, що Павлуць схилився від удару на бік і застиг у такому положенні. Дві вузкі ленти крові красили сухі губівки, а з очей лилися нестримані, горячі сльози. А товариші без слова, пияним кроком покидали келію і збираючись у двійки, враз із вишми, рущали знов на роботу. Пара за парою переходили полонені з інших келій попри келію ч. 19. та бачили крізь отворені двері на вязці гублівок похилого Павлуця, що з розброючою резігнацією зливав свою постіль теплою кровю та тихими, наболілими сльозами..

Наші недомагання.

(Анкета „Поступу“).

(4)

(Продовження).

По прочитанню Вашої анкети проняла й мене, Буковинця, охота, подати свою думку про недомагання укр. студентства і способи заради. Розуміється, що я буду тут говорити про укр.-буковинську молодь, бо іншої не знаю.

Найголовнішими недомаганнями укр.-бук. молоді: необразованість, брак власної думки, брак нац. почуття й безідейність. Одно недомагання випливає з другого, одно є наслідком другого.

Необразовані ми, бо не було кому нас виобразувати. Школа не давала нам ані стільки знання, кілько доконечно мати для сучасного життя, ні не виховувала нас на таких, щоб ми могли собі самі набрати того знання. Батьківський дім не дав вам також його, бо самі батьки не були так образовані, як цього треба. Радія, що нас учили, але радія, що нас не навчали. І ми вчилися, але ми не навчилися, бо не було нас кому зацікавити наукою. Нас учили, бо був такий наказ, а ми вчилися, щоб дістати добру ноту.

Та одного нас навчили, а властиво відучили і ми відучилися: нас відучили самостійно думати, а навчили на сліпо вірити старшим-владним і книжкам! Це нещастя, що 10-літній хлопець не думає самостійно. Якраз він думає сам, а 17-літній не втне вже цього. У цім лежать ціле нещастя.

Отже тверджу, що школа відібрала нам нашу вільну, критичну думку і не дала нам знання, хоч не буду розводитись нац пам, як воно сталося і чому, бо це не належить сюди.

У нас нема національного почуття, бо не було його кому породити. Є в нас хвиля нац. інстинкт, але він не розвинувся у свідоме почуття.

І деж мав розвинути? У батьківському домі, де казали „вчися по панському, то й будеш паном“, чи в школі, де вчили нас майже всіх важних і неважних наук (у німецькій мові, отже цим надавали чужій мові і культурі більше значіння, аніж своїй; чи може в приватнім житті поміж інтелігентами, де всі плекали наввипередки чужу культуру й мову, а свого „низшого, мужичого“ стидались?

Нема в нас цього почуття, що моглоби викликати в нас бажання чогось вищого понад буденне, що могло би породити в нас ідею.

Наші бажання і мрії збігаються коло одного: теплої посади. До цього привчили нас наші провідники, чи то провідники в школі, чи в „громадянській“ праці. Мнж і видали споміж себе одного типа-провідника — Василя, що придушував всяку вільну думку і не любив образованих людей, а й із ідейними зумів впоратися.

В імі загально-людського поступу, а зокрема українського, треба нам виховувати вільно¹⁾ думаючих, образованих, ідейних та характерних молодців.

Та як це зробити? Загадка дійсно трудна. Найлегші способи були би ще: заложення кружків для молоді, що користувалися б отцими средствами: відчити й розговорні вечери на теми різних ділянок, науки, книгозбірні з вибраними книжками, святкування пам'яті наших талантів та історичних подій, пізнання нашої історії й письменства, заложення маленьких кооперативних, спілов, що далиби молоді змогу пізнати в ділі непереможну й побідоносну силу зеднанних партикулярних сил.

Дуже доброю організаційною формою бувби також пласт.

Та як це все в нас зробити? От на це не можу дати відповіді. Бо закладати кружків наша шкільна молодь не сміє, а користуватись акад. тов-ами заборонили власти тому, що „Союз“ почав улашдувати в тій цілі відчити й розговорні вечери, а ромунським властям це не сподобалось.

Тут згадаю ще про окрему причину недомогань акад. молоді. Світова війна вплинула дуже лихо на умі молодців і привчила їх до легкого життя та знищила всякі зародки ідейности. Й у цій верстві дуже трудно зарадити лихові, ще й тому, що в нас існують навіть окремі організації, що своїми гаслами легкого, приманчивого життя (шаблі, фрак і дівчина!) приваблюють молодців до себе і просто відірвують їх від ідейности.

Василь Вишняк, Чернівці.

* * *

(5)

Коли взяти під увагу наше студентство (маю на думці покищо тільки студентів університету) прийдеться ствердити, що більша його частина рішучо не йде шляхами своїх завдань. Бо всяке діло розумної людини, о скільки воно має бути висловом її внутрішньої істоти, мусить годитися з девізом її світогляду. А що переважна частина наших студентів не має виробленого світогляду, опертого на трітійх основах духового життя, тому то й до солідного виконання всяких вищих завдань є вона майже нездібна.

Що більша частина студентів університету не має ясного світогляду, виробленого невиспущою правдою минулих літ і опертого на трітійх засадах людського життя — про це переконається кожний, хто приглянеться бігові теперішніх студ. зборів, зїздів і т. п. Ухваляють там різні резолюції, перегословують різні внесення, які по своїй суті більшості приявних є просто противні. А діється це тому, що рішуча промова многословного крикуна зміє вивористати нерішучість і хиткість безкригичних, пожадування гідних, голов, котрі ніколи й не намагалися владнати своє життя по переконаннях своєї внутрішньої істоти. Та й аже уладнати його, коли в їхній душі немає піяних зясованих переконань? На те, чому вони вчора кланялись, нині плюють, а це, що сьогодні люблять, учора ненавиділи. Що більше. Чимало знайдете нині й таких, що взагалі нічого не люблять, нічим не переймаються. До всього вони апатичні. І це саме є одною з найбільших хиб великої частини нашого студентства.

¹⁾ Редакція старатимься в найблизшому часі пояснити запутане розуміння „вільности“, особливож у ділянці думання.

Коли бажавмо, щоб наш нарід простував шляхами культури й добра, треба полюбити його й переймитися ідеалами людства. Тай у загалі людина, що поза власною долею не цікавиться й не прикладає своїх рук до праці над поступом ближніх — не має права називатися інтелігентною.

Дальшою, не менше важною хвилюючою випинію студентства це заразливий — що так скажу — шал до політиканства. Багато в цьому завинила війна, це правда, та все таки більше винне тут само студентство. Кудюю не підеши, якщо тільки опинишся в крузі молодих адептів не тільки права, але й прочих наук, тим самим попадеш у „*circulus vitiosus*“ *politicus*, з якого не так легко видіставися. Мусиш передусім зложити своє „ісповідання“ партії, потім вислухати аргументи контра, а вкінці або забратися — якщо бажавш вийти ціло, або при- такувати. В протівному випадкові буде сварка.

Це вбійче, бо вже з молодих літ, у заранні наших сил буримо те, що являється найміцнішою опорою майбутнього підйому нашого народа, а це: єдність і солідарність. На протазі довгих віків, а навіть і останніми часами, переслідувала наш народ манія бурення всяких авторитетів. Через це йому й не таланило... І дотіль ходитиме блудними стежками, докиль не зрозуміє, що в Хтось і щось, перед ким мусить схилити голову і в ім'я котрого почати нове життя в Правді й солідарності, далеко від усіх марних напрямків.

А хтож йому це вкаже, хто його цього навчить, коли його найкращі діти тут ні при чому, коли між ними самими творяться фермент і гніздиться гниль розвядання й незгоди?

Чиж не можна понад усі суспільні, політичні і пр. напрямки видвинути якесь незрушену Правду, що єдналаб усіх під прапором народнього і вселюдського Ідеалу й гола незгода, нетерпимість і просто ненависть душ, розворушених партійними гаслами?

Наші студентські організації нинішнього часу не становлять тієї корпоративної стихії, що — наче весняні води — заливала передвоєнними роками молоде покоління нашого краю й гомоніла грозою сили й надії. На першу чергу видвигався в них інтерес політичної і суспільної закраски, а щойно другорядну роль одіграє тут справа поглиблення знання й розуміння життєвих правд і засад.

Перед усіякими зборами чи виборами метушаться по кутах „товариші“ та — не знаю, якби їх назвати — ну „куркули“, й радять над тим, яким то робом приєднати найбільше голосів на свій бік. А коли діло не по „товариськи“ піде, деякі з них підносять свої матесенькі, делікатні, спрацьовані руки до неба й кричать на всі світи: „чорна мафія“... Забувають сердешні ва те, що велелюдне товариство може мати різні гадки, та коли ходить о добро студентства — не сміє бути різниці гадок. Але ту саме заходять питання, чи їм ходить о добро студентства, чи тої партії, до якої зачислюються?

Не від речі буде натякнути й на те, що теперішні обставини самі собою жаробили в студентстві багато kwasів, які ще довгий час триватимуть.

На видні студентського життя побачте сьогодні трицять і навіть тридцятькількалітніх мужчин, що мають за собою буйні дві військового прожитку й багату в події історію svojого, інколи й занадто розгульного, віку, а поруч із ними 18—22 літніх, несмілих, мало практичних молодців. Силою самогож факту витворюється між ними якась нездорова атмосфера з проявами обонільного незрозуміння, а часто й помітування й легковаження з одної сторони, та неохотою з другої. Легко зрозуміти, що в гуртовій праці може прийти між ними до конфліктів, а навіть інколи може бути праця неможливою.

Якби воно не було, все таки мігби дехто згадати недомогання нашого студентства хоч у часті оправдувати воєнним духом часу.

Та коли глянемо в глибіню „життєйського моря“ наших студентів і переконаємося, що принайменше одній їх п'ятині всякі вищі змагання й прямування до величких ідеалів людства є просто чужі — годі не проїмитися жахом і тривогою. А коли взяти на увагу й те, що лише мінімальна частина нашого студентства є перейнята ідеалізмом і що навіть нині студента, який на життя й на світ не глядівши з точки матеріалізму, це річ не легка, — вигляди на будучину є мало віраданні.

Не має слушності цей, хто твердить, що в нашому студентстві брак патріотизму. Зате гіркою й болючою дійсністю є факт, що патріотизм нашого студентства є до краю спрофанований. Бо по правді любити вітчизну може лише та людина, що вміє цінити духові скарби svojого народа й розуміє його душу. А до цього конешна праця над самообрауванням й невиспуще змагання до підняття народньої душі. І щойно тоді, коли енімати народнього життя людина намагається пояснити психікою його минувшини, а його прийдешність вважає залежною від помноження в першій мірі духових скарбів теперішнього покоління — щойно тоді робить вона перший крок до правдивого патріотизму.

Колиж переконаєтеся, що велика, дуже велика, частина нашого студентства на вські сусільні, народні чи які там небудь справи глядить очима матеріалізму і що терми майбутнього щастя народа чи одиниці вважає можливими тільки на матеріальних основах, а роль невмирущого людського духа узнає другорядною — то що скажете про дальші ступні до цієї чесноти? Чи повірите, що її найголовніший елемент: самовідречення, спроможе розвинути в душі переконаній ідеями світлого матеріалізму? Чи мотивом поступування такої одиниці вважатимете її сердешне й задушевне бажання прояснити темну путь життя безгатавним цимого світа?

Ніколи!

Такий особняк не раз заходиться й плачем над недолею „найменшого брата“, але те, в чім він бачить його недолю, є часто зародком самого ж щастя. Він забуває про те, що як довго життя духа в чоловіці марне й непродуктивне, так довго він буде бездольним. Хочби просторі поля України що днини кривавила мавпа, хочби на широких степах надніпрянських вирости найкращі плоди землі, буйної української душі в шаленому розгоні по шляху руйнування, то вони не задовольнять і не зроблять її щасливою. Зробить це хіба пізнання правдивих цінностей життя й розуміння життєвих завдань людини як одиначі, як члена суспільности і як сотворіння й дитини Великого Бога.

А щоби це сталося, треба ідейних людей і правдивих патріотів, що провадять народ в ім'я Правди й Духа, а не виключно в ім'я його матеріальних інтересів.

Чи теперішні студенти, з яких великій частині духові скорби народа чужі, шляхи його минулих днів незнає, корифеї його прямувань мало звісні — чи вони дають надію на його краще майбуття? Чи вони зуміють станути колісби при кермі народного судна? Чи вони зрозуміють душу й потреби народа, якщо вже сьогодні маловажають її, кладучи на перше місце його фізичне буття?

Чи нинішнє студентство дає заповуку країні долі нашому народові тим, що велика й то значно велика його частина майже не обізнана про суть правдивих ідеалів вселюдства і свого народа, а мало, дуже мало, обізнана з його історією й літературою?

Нашому розбитому народові в сучасну хвилю треба ідеалістів. Треба людей, які працюють над народом степами дорогою Правди, а не ложі, і які вірили би в побіду Духа. А між нашими студентами ідеалістів дуже мало, у деяких віра остала на побовивці, або дімає в весіллі, нерішених душ, або вкляці цілим своїм змістом криється в нещених словах любови.

Нам треба людей характерних. Та добрий характер показується не лише в тому, що хтось и, пр. приходить точно на східний й додержує даного слова, але в безнастанному, постійному прямуванні до добра й у розумному владданні життя. Навіть такі панки, що являються ревними прапівниками на студентській вкві, але рівночасно топчуть стежку до домів рознусти, навіть і вони повинні зрозуміти, що теперішня хвиля така страшна, від неї віє такою грозою смерті пілому людству, а зокрема нашому народові, що сама думка про гірку долю мільонів людей у нинішньому часі повинна їх од того відтягнути. А вжеж ніяким робом не мають вони права уходити за характерних!

Та навіть ідейність і характерність самі собою людину не доведуть до ціли. Во в усякому діланні й поступуванні треба саме здавати собі ясно справу з того, нащо так, а не інакше, я роблю, й до чого ця моя робота мене веде? Одним словом: треба мати ясний світогляд, собто суму відповідей на загальні, а тим самим і на всі подрібні життєві питання. А що лише невелика кількість наших студентів його має, тому теж тільки невелика частина нашого студентства гляядьки на світ отвертими очима.

Василь Небилівський.

(6)

На оголошену Хв. Редакцією анкету бажаю відповісти коротко. Наші студентські недомагання (я маю ту на думці головню недомагання духа й характеру) є ріжнородні. Не всі вони дадуться усунути через нас самих, та однак більшу частину лиха можемо усунути ми самі. Одним, по моему переконанню найважливішим недомаганням, то брак освітної, глибокої, життям і ділами виказаної християнської релігійности. Ми всі (крім може нечислених одиниць) християни, — а як ходить о галицьке студентство, то й члени вселенської Церкви. А прещеж деж у нас практичне християнське життя, деж праця в ім'я високих Христових ідеалів, де певна та свідомо рішуча оборона найвищих дібр людства, котрі привіс Христос на землю, оборона Його Правди та Його прапівців, що одиноко є в силі відродити людство! Зрозуміла

де вже давно академічна й шкільна молодь інших, культурніщих як наш, народів і вже від давна згуртувалася в могутні товариства й союзи, щоби спільними силами й своєю й своєю суспільності долю будувати на цих основах, які поклав найгеніальніший Будівничий, Христос. І не згадувати тут уже за молодь католицьку. Навіть молодіж не-католицьких християнських віроісповідань утворила величезну „всесвітню федерацію академиків-християн“, що під цю хвилю числить більше чим 200,000 (двіста тисяч!) академиків і професорів унів. зпосеред усіх народів світу. Це правдива ганьба для нас, що ми, хоч християни, не маємо подібної організації. Бо хіба це кожному ясно, що й ці народи (Японія, Швеція, Франція, Німеччина), культурніші від нас, і їхня молодь академічна теж хіба не дурніша й їхні професори чейже не менше вчені від наших. Коли отже вони вважають одинокою дорогою до поступу гуртуватися під знам'ям Хреста, то хіба ми „воєнне“ студентство з „воєнною“ освітою не видуємо мудрішої дороги.

Та на що тут аргументації. Ми всі те бачимо, що лише вірність Христові, прийняття Його засад і переведення їх у життя, зможе нам дати безсмертну душу і славу й неоцінені культурні вартості. Й тому доконче піти нам уже раз за своїм переконанням, скинути з управи академічних товариств таких товаришів, що виступають проти християнського світогляду, як егоїстичну кліку, що своєю вузькоглядністю і своєю волю хоче нам накинати, й жити своїм, свідомим християнським життям. Це значить рішуче культурне діло. Тут нема кого й чого боятися. Пусті страшакі „клерикальності“ можуть сьогодні лякати хіба неосвічених заскоружлих соціалістичних робітників, (бо трохи освічені вже на них розуміються), й може 14-літніх гімназістів, але не їм понують уже хочби й воєнному матуристові. За нами правда, за нами сила, за нами також цілий наш християнський народ. За релігійністю піде пошана часу, піде запопадлива праця, піде вища освіта, прийде витривалість і навіть геройська вірність у суспільних обов'язках. За тим завигада до нашого духа певність себе, радість і вдовolenня й охота до саможертви. За тим усім появляться незабаром зовсім інші як досі висіди нашої праці: праці научної, добродійної, суспільної, політичної, а також економічної. Це найуспішніший чинник і спосіб заради нашим духовим, а по-середньо й іншим недомаганням. Всякому воно ясно; сліпий той, хто цього не бачить.

У виду цих ясних фактів і ясної логіки ставимо такі резолюції:

1. Нам, академічній молоді доконче треба поглибити свою релігійність; у наших переконаннях через відповідну, солідну лектуру — в наших життях через практикування, ц. є рішуче виконання засад і примінення животворних орудин християнства.

2. Щоби це певніше досягнути, треба нам доконче стати в рядах такої академічної організації, що випробуваними способами стремить попри інші цілі до поглиблення християнського характеру.

3. Щоби скріпити наші сили до ділання в цім напрямі, запросити товаришів богословів до співраді з нами, як це діється в інших культурних народів.

Акад. Осип Сафат.

І. Л.-о.

Молитва ночі.

Два ряди ліктарень, і світло їх борється з тьмою. А поміж їми вулиця — осияна їх сонцем, розсміяна жіночими очима, — палає гарячим духом содливого, парного Діва.

У брамі жде обдерта дитина на батька. — Лідея втоптана ногами в болото, труч ластівки на купі гуно. — А з освітленого шинку лунає п'яний голос і дзенькіт битого скла. Крізь вікна бухає пара вонючої кухні. Мов сонце в нафті блима зза неї гавове подум.

І сміх... і світло... і крик — які голосні, які нещирі! Стараються прогнати тьму ночі, забути смерть духа, замунити спрегіт аубів.

А Дів розсунув своє павутиння і бавиться мухами... Омотує, і смоче кров живу зі серця. І не боїться їх світла, їх сміху, їх крику. Він має час, увесь світ це його панування, бо серце світа — лід.

(А може зійде Сонце, розвіє сітку Діва і стопить Волі лід?)

На кудрявих гніздах заснули ворони. Місяць зза хмар, мов з вулкану, пиле світло мертвецьке мерцям.

А з двох боків вулиці — домовини палають і вригаються (як докір совісті в душу) свічі-ліхтарні у тему...

Легідна тиха ніч... Вітрець і не ворухить листам тужних беріз. Сховався місяць за хмарки пестливі, й де-де лиш зірка блима зпоміж них.

Самотня статуя Марії в кутрі городу. Зелена темінь каштанів — і добрі білі руки — і світло рожеве лампади, мов цвіт вишневий. І білії свічі довкола, у небо високе сніжать, — зпосеред зелені листа біленькі цвіти каштанів.

На тужних вітах берези мов слюзи перлисті лисніють. Червенеє сійво лампадки мов спомин райдуги у них.

У неба нічний океан розвасалася туга природи за Світлом, за Днем, за Життям.

Од землі зривається у висоту небес струнка вежа. Ридає звук дзвінка вечірня молитва.

Молитовну тишину дре легідною рукою шелест. Ідуть мов ночі тіни струнки черниці городом. Пливають білі корчоти між зеленню каштанів, рожевіють у світлі червонім лампадки. Ідуть попри Матір і здоровлять її знаком терпіння Сина.

Ідуть засвітити свої серця червеною полумінню любови Покірному, Німому, Любому — за цих, що духом мруть.

Біленькі голубки, рожеве тепле світло, зелена темінь ночі. Стих вітер, місяць не блима — горять серця... з Божаним розмовляють...

і ясно їм у ніч...

Леся Вертовинка.

І Д І Л Я.

Що це за море хвилює,
Що це за хвиля так грає?
— Ні — це не море, а поле:
Жито серця дожидає.

Що за камінчики сині
Із глибини виглядають?
— Ні, це блавати — цвіточки
Так головки піднімають.

Що це за човник барвистий
Морем пливе, потапає?
— Це ж красавиця — дівчина
В коси квітки заплітає!

Й. Скрут.

Жіноче питання.

(Продовження).

4. Приходиться мені тепер подати критичну оцінку жіночого питання бодай із кількох щоважніших точок міркування. Багата на цю тему література звичайненько грішить безкритичністю, бо автори або водяться марненькою чемністю для жінки й тоді стають наслідниками таких женихливих молодичників, як Ульріх із Ліхтенштайну, як Боденштедт, або знова попадають у непомірований тон мови й лають жінку на чім світ стоїть, начеб виучувались цієї мови у школі Шопенгавера, або Штріндберга. Не треба й згадувати, що

при таких крайностях сама річ тратить на вартости, а кінцевий вислід нерівний, а то й фалшивий. При читанні дізнається вражіння, що давний, старинний світ зі своєю неприродністю, невмірою відродився. І справді не знають міри, а своїми писаннями псують лише загально-людський смак. А прецінь ця міра й середина є. Бож жінка це людина, котра захоплює собою половину людської суспільности. Отже як людину треба її оцінювати. Як оцінюється людину мужчину, так треба оцінювати людину-жінку.

Зачнімо найперше цю оцінку з точки естетичної. Правду говорячи, естетика не має нічого спільного з жіночим питанням. Тож властиво з цієї точки давати оцінку не йде, а навіть виглядає на недоречність. Чому ж однак часто зустрічати дається цього рода літератерські комбінації, чому й на отьому місці освячується таку поведінку?

Родиться це з тої простої причини, що многі званеві естетики минулого століття своїми пераз невмісними заввагами, рефлексіями та епізодами витворили цілу школу під-естетиків „з Божої ласки“, котрі вмють у всім зайати становиско й на кожне питання відповісти з точки естетичної. Відповідають отже й на жіноче питання. По їхній думці, жіночий рух, саме під тим оглядом, що стремить до вятворення її культу, це не помилка середновічча, але сущє поглиблення й заповнення естетики, бо з тою хвилею починається показувати, що жіночий рід, по своїй природі й сущности, є тим, що властиво є естетичне. Ні давної ні тепер іще оставшої пересадної чємности, гальянтерії не слід стидатися, чєж естетичні прояви безумовної вартости.¹⁾ В киших знова так гладонько розв'язується жіноче питання, що читаючи їх, думається, що нише розв'язку який маляр або різьбар, або який божєско натхнений, чи там лірично настроєний молодець, котрий у цілій вселенній помічує одно лише полуми й одну тільки гармонію й одно лиш уподобання — вибрану свого серця.²⁾

Наглядно видиться до чого зміряють ті всі писання. Хочуть вони вмовити в суспільність, що естетика основою розв'язки жіночого питання в усіх своїх відтінках і очевидно основою такою, що повести мусить до цілковитого зрівняння жінки з мужчиною в усіх напрямках. І не дивниця. Якщо жінка є тою, що властиво є естетичне, якщо жінка єдиний первозір та ідеальний предмет естетики, „вінець красного ідеалу“³⁾, так усе промовляє за тим, щоби вона що найменше зрівнялася з мужчиною.

Розв'язка, будь що будь, легка і проста. Але чи правдива?

Якжеж правдива, коли естетика ніяк не є й не може бути основою при розв'язці питання, котре ціле входить у сферу духову. Ціллю естетики оброблювати красу, слідити її, взаємно зіставляти, а також підпомагати обичайність і виховання по обичаєвим правилам, але не творити красу, не виховувати й виховати обичайно, але не бути мірилом моралі. Тож фатальний це пересуд, начєб естетичі прислугувало право, кожну найдену собою красу рівнати в правах і обов'язках з другою. Не її діло признавати право чи його відмовляти, бо про те рішає внутрішня вартість, придатність, внутрішнє вивінування в усе потрібне до можливої рівноправности.

¹⁾ R. Kralik, Weltschönheit. Versuch einer allgem. Ästhetik. Wien 1894. 100, 102.

²⁾ Pl. A. M. Weiss, Apol. d. Christ. Freiburg 1905. I. 401.

³⁾ Lindemann, Gesch. d. deutsch. Liter. 604.

А далі, якщо естетиці вільно булоб вирішувати жіноче питання з сей так легкий спосіб, значилоб, що остаточно краса (тут: жіноча краса) булаб рішаючою умовиною в справі повнішого або менше повного зрівняння жінки з мужчиною. Як так, то якаж це смішна й буденна умовина! Краса, й то до цього жіноча краса рішалаб? Змінялаб біг річей? Вонаб нормувала тяжкі взаємини між мужчиною а жінокою?..

Деж це розумно. Таж пн сама жіноча краса неунормована, не-вирішена, в дійсности це причепа, що є або її немає. Чи не так? Отворіть книгу людської історії, а провіряте сказане. По думці Сократа жіноча краса, це короткотрєваючі найми, це чуже добро, після сильного вираження Біона, це прикмета природа, як хоче Платон, це хімера і мріянка мужеської уяви, як охрещують її новіші письменники. Всі палкі балачки про правильність черт, про думку в оці, про чоло сяюче сяйвом грації, про маленьку відміну колірів ітд. у жіночім роді, це тільки мрії поклонників. Краса тіла, хоч доцільна і гармонійна, окремо взята, не творить краси жінки-людини. Погляди Шілера, Гетого й других не остояються при докладній, об'єктивній критиці, а зза через свої рації, навівані більше „поезією“¹⁾ к річевістю, перейшли вже до історії. Нинішня естетика стоїть на становиску, що жінка з природи не є кращою від мужчини¹⁾. А можна навіть почути й таке, що мужчина, належно розвинений, естетично перевищає жінку.²⁾ Загально однак засаднича краса спільна жінці з усім, що вийшло з тих самих красивих і досконалих рук Творця. Додатковіж проміння, що ще крім цього випітаються до жіночої краси (це передусім любовіть, поваба), не різнять її сущно від такогж розумного створіння в мужеськім роді.

Але хайби стало на тім, що краса в жінки повиннаб заважити в її долі-частю. Тож чи малаб вона рішати тільки на час трєвання краси? Знаємо прецінь усі, що скоріш минається вона, як у мужчини. Пристрасть, злість зміняють її, маленьке недоматання-втомє, відбирає повабу, а час-літа то й крадуть її на завсїди.

А може рішалаб на цілий вік? Так тоді кривдиться других, а передусім провиняється проти поставленої собою засади. Впрочім мігби хто дуже добре ту саму причину прикласти до всіх нерозвинених, хорих, калік, словом некрасних жінок і опершись на них, обстоювати засаду, що де нема краси, нема й мови про права. І так ті бідняги завсїди позісталиб поза правом.

Думаю, що з тих кількох слів показується, що справді естетика в жіночій kwestії стоїть на боці і на розвязку цієї kwestії впливу не має. Рівнож приймаю, що докована вже правдива розвязка належить до неї, тому що тоді само питання прибирає останнє викінчення, досконалисть, гармонію, яку назначив Найвищий Мистець двом людським родам при їхніх взаєминах. Колиж поза тим естетика приписує собі якийсь голос у тій річі, минається зі своєю ціллю й присвоює собі права, які належаться обичайности, або як виражаємось загально, моралі.

(Дальше буде).

¹⁾ Гл. J. Jungmann, Aestetik. стр. 182. і сл.

²⁾ Dr. K. Lemcke, Estetyka, Lwów 1901. 195.

І. Зірка.

НА ЦВИНТАРІ.

На цвинтарі нічку і сумно і темно,
Лиш вітер часом загуде,
Неначе якусь то розмову таємну
З німими хрестами веде.

То казку чудову до них промовляє,
То знову затишє на мить,
І знов засміється, і знов зарідає
І у путь невідому летить.

О вітре могутній, тебе я благаю
Ти вістку мені принеси,
З коханого гробу, з південного краю
Хоч краплю живої роси.

Колиб я могла, тоб сама полетіла
З тобою в далекі краї,
Де в тіні смереків спить рідна могила,
В ній мрії найкращі мої.

БІБЛІОГРАФІЯ.

Др. Вільгельм Єрузалем. „Психологія“. Із шестого німецького видання за дозволом автора переклав Григорій Кичун. Станіславів-Коломия. Накладом Видавництва „Бистриця“, 1921. (Сг. XII+187.)

Читачі „Поступу“ будуть без сумніву вижидати від нашого вісника не лише простого звідомлення, але й оцінки твору, що під наведеним заголовком іде в марті с. р. опустив друкарню. Дотична область знання, хоч невисказано важна, у нас на жаль лежить ще майже відлогом; отже кожда праця — хотай вона лишень переклад — що намагається виповнити сю прикру прогалину в нашій літературі, мусить викликати зацікавлення. Крім цього імя автора — знаного віденського вченого — вже само через себе робить книжці як здається — чималу рекламу.

Супроти нас заявився Вив. Автор на стільки прихильним, що прислав привітну передмову до українського видання, в якій теплими словами висказує свою симпатію українському народові. Оцінюючи як слід його щирі почування до нашого народу, приступаємо до висказання наших критичних уваг про Його „Психологію“ в українському перекладі. Се, що будемо при тім строго об'єктивними, почислять нам без сумніву Вив. Автор за добро...

На адресу Вив. Перекладача можемо сказати, що свою працю виконав зовсім добре. Мова пливуча, чиста, термінологія на загальну влучна; видно, що „Психологія“ в перекладі зладжена зі значним владом праці й труду.

Потреба однак зауважити, що Єрузалемова „Психологія“, так як вона являється в українським перекладі, не є вичерпуючим підручником психології, хоч зі слів перекладача виходилоби, що він за таку її вважає. Можна розправляти про те, чи є вона повним підручником цієї частини психології, яка є приписана в гімназіях — але не підлягає ніякому сумнівові, що ні в частині не вичерпує вона тих kwestій якими психологія мусить займатися.

В передмові до третього видання Вив. Автор виразно зазначає, що в заголовку книжки навроком пропустив слово „досвідна“ (себто: досвідна психологія). Гадаємо однак, що вчинив се не влучно, бо Його „Психологія“ й у третім і в усіх прочих виданнях не перестала бути тільки досвідною. Також не має слушности автор, коли каже, що ця психологія, яка „перше називалася

раціональною або спекулятивною... сьогодні вже не має назви психології" (ст. V). В кругах компетентних мігби поінформуватись інакше.¹⁾

Що автор свою психологію має вже за „самостійну“ науку, цього Йому оспорювати не будемо, бо воно залежить від цього, як хто науку розуміє — (зорганізованою вже системою певних висновків вона ще не є і на наш погляд не так скоро нею стане) — в кождім однак разі обмежується вона виразно і з якимсь на досвіді і для того вище згадане пропущення являється не-уважливим²⁾.

Не можна також прийняти без застереження висказу Автора, що психологія (розуміється досвідна) „незалежно від метафізичних передпосилок береться розсліджувати закони душевного життя“ (ст. V). Твердження це можна прийняти тільки в тім розумінні, що психологія досвідна головню послугується методою помічування та досвіду й свої висновки виводить тільки із помічених фактів (індукційною методою, а тому й не потребує з обсягу метафізичних аксіомів брати собі своїх власних, простих і безпосередніх передпосилок. Але відкажати зовсім від здорової метафізики та всі її аксіоми задалегідь відкинути, цього не є сміє ані психологія, ані ніяка інша наука, хочби й як досвідна, коли не хоче сама себе звичити. Є іменно, меними аксіомами деякі, що при всяким розумнім слідженні мусять бути узглядені, коли не яко прості передпосилки (Prämissen), то однак хоченно як необхідні передположення (Voraussetzungen). — Звідси виходить, що кожда наука досвідна потребує метафізики; — вправді не на те, щоб від неї дістати свій предмет, але щоб отримати від неї до слідження цього предмету належне й відповідне освітлення. Такий дослідник, що відкажується від здорової метафізики й відкидає її аксіоми, що при розслідах мають ним руководити, мусить хоченно утворити собі який небудь фальшивий суррогат — у виді матеріалізму, чи пантеїзму, — який вправді також буде предмет Йому освітлювати, але по своєму. Коротко сказавши: цілковите унезалеження себе від розумної метафізики принесе психологові-дослідникові такі самі наслідки, які принеслоби кожному мислителеві чи дослідникові знехтування логічних законів правильного думання та розумовання.

В тій самій передмові до третього видання підчеркує Автор як „найзамітніше знами книжки з наукового боку“ це що в ній строго переведено й успішно використано „біологічний спосіб помічування душевного життя“. „При всіх психічних правах“, признається Автор, „питаємось, яке їх значіння для збереження життя особия й роду“. (ст. VII.) Воно є зовсім на місці, оскільки ходить о розв'язку поставленого питання, щодо поодиноких психічних проявів; але послугуватися цим, яко науковою методою до наукового з'ясування самих психічних проявів, значилоби, задалегідь обмежувати радію вступування цих явищ тільки для біологічних цілей.³⁾

Про саму ж книжку та й наукову стійність ми змуснені отверто сказати, що в ній є ще за много слідів матеріалістичного розуміння психічних явищ і трактування людської психології, а з другого боку за мало узглядення солідних і певних здобутків раціональної психології, які нинішній психолог-дослідник мігби з дуже великим хітмисом використати.

¹⁾ Твердження автора, що психологія розумна (speculative Psych.) „творить частину метафізики“ (тж.) вимагає доповнення; не є вона іменно частиною метафізики списної себто загальної, але становить побіч космології й теодицеї окрему галузь метафізики спеціальної.

²⁾ В сій пропущенні доволі слідний вплив т. зв. психологізму, себто теорії яка цілу філософію зводить до психології досвідної, згл. експериментальної.

³⁾ Метода „біологічного способу розуміння психологічних явищ“ досить виразно виглядає на приміненні т. зв. „прагматизму“ до психологічних розслідувань. Прагматизм утримує, що одним з правил (критерієм) правди є життєва практичність; що логічне думання є підпорядковане життєвим цілям і змінюється у своїх пізнаннях разом із поступом життя. Тому радить ученим, щоб всі наукові питання та проблеми слідили й розв'язували тільки під кутом їх життєвої практичності а такі проблеми, що цього життєвого інтересу не показують, полишали на боці. (Гл. William James: „Pragmatism“ вид. 6, р. 1907, в ній. перекл. 1908.) Ця теорія, релятивістичною також зветься, входить у конфлікт не лише з філософією, але й з кожною солідною наукою. Вправді в деяких наукових кругах із нездоровим непрямим нахилом ця теорія признає, і примінення одначе з другого боку одержала вона таку рішучу відправу, що властиво не повинно для неї бути місця в науці. (Гл. Dr. Konst. Gutberlet: „Der Pragmatismus“ у „Philosophisches Jahrbuch“, T. 21. (1908.) ст. 437—458.)

Кажемо: В Брузалемовій „Психології“ за багато ще слідів із матеріялізму, хоч Вп. Автор висловлюється в деяких місцях зівсім не так, як матеріяліст (прим. про людську душу в § 6, і про свободну волю в § 66 і 77.) тай у загальнім званім є в наукових кругах, ако рішучий противник матеріялістичного світогляду.

Ця матеріялістична закраска найяскравіше виявляється в цілковитім знехтуванні ріжниць межі психічними проявами т. з. органічними, які належать до життя змислового, а явищами неорганічними, отже нематеріальними, якими облягається в чоловічі життя розумово-духове. Ця ріжниця в психічних явищах всіх трох груп, які переходять психології (пізнавання, почування і хотіння) є так наглядна, що до її завважання і сконстатування вистає простий вгляд у свій власний внутрішній досвід. Що Автор її не доглянув, це можемо хіба тільки пояснити, що не вважав він потрібним піддати контролі та критиці матеріял поданий через дослідників з матеріялістичним напрямом та через те не завважив фальшивого освітлення в їхніх рефератах.

Також деякі гіпотези, якими автор послуговується, походженням своїм нагадують матеріялізм. Так прим. в § 38. п. загол. „Повстання мови“ й на інших іще місцях Автор зівсім виразно послуговується ославленою гіпотезою, про первісний стан дикости, в яким людство малоби колись знаходитися. Не згадуючи про рішуче осудження цієї гіпотези солідною наукою, питаємо: чи Вп. Автор не завважав, що ця гіпотеза дуже пахне матеріялістичною теорією безкрайого еволюціонізму⁴⁾ і взагалі досить часто можна замітити в нашій психології подвоєння, вирази та фрази запозичені з фразеології корифеїв матеріялістичного світогляду. Сюди можна зачислити теорію генези почувань релігійних (§ 67.) і інших в цім самім розділі. Також фраза висказана в § 77. про свободу волі в метафізичному розумінні носить зівсім певно ту саму марку⁵⁾.

Сказано вище, що в нашій книжці за мало уважляється со-
лідні здобутки раціональної психології. Під цим оглядом Автор, як здається, — тримається методи новітніх дослідників, себто по великопаньськи ігнорує праці психологів не лише давніших, але також новітніх, коли ці останні стоять на становищі перших. А звідсіль для науки виходять чимала шкода. Психолог-дослідник мігби там знайти не лише багатий матеріял досвідний, але також і передусім ядерно і стисло зясовані поняття, точно й глибоко зааналізовані, вміло зріжничковані і погруповані окремі психічні явища тай зі залізною послідовністю пороблені зі зібраного матеріялу висновки. Крім цього тут знайшовби він вироблену, стисло означену, консквентну методу наукового досліду, яка не дозволяє на блукання в імлі неясностей і неточностей, але безоглядно жадає скляровання понять — відділення матеріялу, що підлягає безпосередньому розсліду від того, що лежить поза його межами й неможливою послідовності в розумованні, стисло піддані правила логічного думання. А це річ в науцїй праці першої ваги; конче на не лише заступникові раціональної психології, але й речникові психології досвідної. Научний твір через це зискує на про-
зирності, точності, основності й силі. І саме з цього; як думаємо, занедбання ввійшло в нашій книжці много неточних дефініцій, висказів та зворотів, яких не можна прийняти без застереження. І так прим. в § 1. (ст. 1) читаємо таке по-
яснення свідомости: „Переживання психічних явищ називаємо цілком загальне свідомістю. Ми маємо свідомість, це не значить нічого иншого, як: ми є здібні

⁴⁾ Ціле пояснення про повстання мови, дає нам Психологія в § 38. можна назвати радше продуктом свободної уяви, чим солідною науковою студією. Зокрема замітне дуже недостаткове розуміння самої людської мови та її звачіння, коли кладеться її так близько комплексу звирячих звуків. Також не витримує критики — твердження, що мовні звуки були первісно звуками чуттєвими, або що артикуляція мовних звуків можна пояснити тільки більшою вражливістю людини. Артикуляція звуків вже від самого початку передкладає в виразїй намір, передати другому своє спостереження (згл. гадку), отже вже перший артикулований звук був відразу не чуттєвий, але мовний.

⁵⁾ Сказано там: „свобідний, означає тільки, що постійний поза законом причинности“ (ст. 168.). Це дійсно фраза, якої ширий учений повиненби стидатися. Вона можлива тільки тоді, коли перекутяться поняття закона причинности, або свободи волі або одного й другого. При цій нагоді завважуємо, що автор поминяється кажучи, що проблем, себто питання про свободну волю душі людської не є поєдинчий, але аж потрійний. Ні — це тільки одне питання і належить виключно до психології і ту муситьс я його розв'язати. Очевидно ця розв'язка мати-ме вплив також на відносні квестії з об'ягу етики.

переживати психічні явища... Так само несвідомість не означає нічого іншого, як часову, або постійну неадікцію переживати психічні явища⁴¹⁾.

Або частіша фраза в дефініціях цієї або тої душевної снаги: „психічна диспозиція, що уздібною“ ітд. (пор. прим. § 37. при кінці, в дефініції ума). Чому саме тільки „диспозиція“, а не дійсна сила (*facultas*, *Vermögen*).

Всі прояви психологічні, якіб вони й не були, являються не як відірвані події, але яко конкретні функції, що мають свої діяльні принципи в самій людській природі й завданням психології досвідної — по нашій думці — повинно бути, представити їх в цій причиновій звязи з відносними діяльними принципами (себто силами). Цього в нашій психології бракує. В ній життєві події являються, як події чужі, викликані більше зверхніми чинниками, а сам чоловік, згл. його природа чи душа виступає тільки що найбільше, як підмет приймаючий. А це не лише противиться досвідові та свідомості, але також у значній мірі утруднює зрозуміння.

Ще кілька слів про „фундаментальну аперцепцію“ (гл. § 32), до якої Вив. Автор привизує значну вагу й приміює її часто до записування деяких психічних проявів. Це мав би бути той поосібний спосіб аперцепування („формування і засвоєння виображення“), яким толкуємо всі події оточення, як в волі в ній свої самостійні предмети“ (ст. 78.). Обумовленням цієї аперцепції є вирази „про пережиті волі імпульси“ (аперцепційна маса⁴²⁾).

Вже зі самої дефініції видно, що така аперцепція не належить до чинників додатних людської вдачі, отже й не повинноєб випроваджувати з неї таких додатних явищ, як поняття та почування релігійні (ст. 149), або поняття субстанції, поняття закона причинності (ст. 123) і т. і.³⁾

Впрочім годі второпати, чим вона властиво є. Чи це окрема душевна сила, чи тільки диспозиція, або яка підметова форма думання, може ще до того вроджена? Судячи з цього, як Автор про неї говорить як її називав, виходилоб, що це якась позитивна удача снаги пізнавання, може якоїсь поосібної а може й цілого їх комплексу. Колиб так було, то доконче нам цьому рішучо спротивитися. Між враженнями, спостереженнями і виображеннями змисловими не має ніяких осудів.³⁾ Отже потреба було би припустити, що саме ум (снача думання) є носієм цієї цікавої вдачі. Ба — колиж тому самому умови приписується здібність, відкривати і справлювати блуди накинені нашим осудам через фундаментальну аперцепцію!

З того слідує, що дотичні психічні факти мають своє жерело не в обсягу пізнавання, але десь в обсягу інших факторів. Та в таким случаї годилося його інакше зобразити й інакше назвати.

Реканітулюючи все сказане ми змушені, без огляду на нашу щирю симпатію до особи Вив. Автора, отверго сказати, що його „Психологію“ в українським перекладі одушевлятися, на жалі не можемо. Матеріалістичний підклад, на яким вона збудована і (*sit venia verbo*) за мала критичність як зужитко-

¹⁾ В наведеним уступі Автор хоче очевидно висказати свій погляд, немов то всі психічні явища відбуваються у сфері свідомості і робить то в цей спосіб, що поаяття з явно ріжним понятєвим змістом прямо ідентифікує. Цього робити в відручнику науковім, а ще й до того шкідливим — не вільно — тим більше, що й сам згаданий погляд у своїй загальности не є стійний. Лише функції ума і свідомості волі є того рода, що відбуваються конечно у сфері свідомості, інші психічні явища відбуваються часто поза свідомістю. (Гл. в *Proceedings of the Society for Psychical Research*, vol. V. розд. під загол.: „Recent Experiments in Crystal-vision“; також: *Researches Mic Verral* і *Mic A.* подані через F. W. Myers-a в його: *Subliminal Conscionsness*, в Томі VIII. *Proceedings*).

²⁾ При студіюванні дотичних (§§ параграфів) (§§ 55 і 56) „Психології“ вказана є більша осторожність і критичність. Є там вискази неточні, блудні й історично нестійні. Навіть у полеміці (якої недостаточність і безхосенність легко западає в очі) з противниками поняття субстанції (ст. 122.), слідні суб'єктивістичні передположення, не тільки просто фалшиві, але ще до того, для всякої предметової науки деструктивні.

³⁾ Цілком незгідно з діасністю важеться в тімже уступі (§ 32. ст. 77, порівнай, ст. 121): „Коли дитина намагається стиснути якийсь предмет, то опір, який вона відчуває, видається їй якимсь умисним протиставленням. Дитина приписує свої власні волі імпульси також оточуючим предметам і розуміє події як впливи волі“. Таке інтерпретовання певних проявів і рухів в поведенні дитини на лад своїх власних свідомих актів є зовсім самовільне й неузасаднене ні до свідом ані ніяким правильним розумованням. Дитина в наведених обставинах нічого не розуміє, нічого нікому не приписує й узагалі ніяких волевих імпульсів не переживає, бо сила думання й хотіння в неї спочиває.

явний матеріал, взятого з праць інших авторів, так і в примінюванні нестійких гіпотез значно обнижує її наукову вартість. Зокрема до вжитку студіючої молоді вона на наш погляд рішучо невідповідна, бо ця має святе право домагатися від своїх учителів, щоби давали їй тільки щире та солідне науку.

(Проф. П. К.)

Осин Маковей: Кроваве поле, нарис, Львів, 1921 р., стр. 69. Ц. 80 Мп.

Серед нових книжок, справді цінна поява. Автор — що здавалось показав уже своє слово як белетрист, чи, як кажуть, постарівся — з молодечим жаром розмалював нам галерію образків сучасного моменту. Молодеча палкість, брак епічного спокою, легка іронія, а часом то й розмах публіциста — все те прикметою цих нарисів — а все те прикмету молодого Маковея з часів народних „Літ.-наук. Вістника“. І дивуєшся, відки в нього це духове відомоління? Та відповіди легко знайти, розглянувшись як слід у збірці.

Гострою кистю змалював світла й тіні, пшеницю й хабаззя кривавого поля всесвітньої війни. Поневолення одиначі залізною потворою централізму, тяжка розлука, каліцтво, смерть мільонів живих, свідомих своєї муки істот, ось вам квітки „кривавого поля“. Реально, не шукаючи надзвичайности, представляє нам те все автор, докидаючи від себе слово розваги, слово гірке та пекуче, слово ідеаліста. Питає нас „за що“ гинули ці мільони, чи за „слави“, чи за „свободу“, чи за те, щоб на їх трупах здвигнено нові „границі“, розділено межами брата від брата, а поставлено шовінізм і самолюбство?

Першими словами описує автор „освободжування“ Гриця то Москалями, то Австрійцями, то Поляками. А як останні лаяли його, що він, невдячний, не дякує їм за освободження „від большевників і гайдамаків“, то хорий Гриць відповів їм — „Я вже свободний, панове“ — і умер...“

Червоні, багряні краски „кривавого поля“ здається темніють і хвилину ми стаємо безпомічні, живчик енергії затихає, а чорна розлука гасить останні світлі надії. І ось у такий мент кидає автор жмут світла в темні страхотні війни. Зпід червоної квірей крові прозябають сині квітки радості життя, горячого бажання знати будучину, знати „що з нами буде“. А поет вірять у ясне будуче. „Криваве поле“ родить брехню й ненависть, та в соках його сімні: людині, приспіває „сімя добро“: вселюдське братання, любов до краси й добра — два відвічні вороги „дариці світа“ брехні. — Прийде час, вони досягнуть та спалять огнем негасимим сміття і дрінь кривавого засіку.

Хоч горе і жах, не тратимо надії. Відпочинок у самоті, розважмо й добрі боки людського життя, пірнім на часок у тихий світ природи. А потім?

„А потім підемо між людей і будемо знову любити, ганьбити, робити, а як буде треба, то і — бити...“

*

К. Май: Воскресення, оповідання для молоді з 6 образками. Видавництво „Добра Книжка“, Львів, 1921. Ціна 60 Мп.

Гарне видання на кращім папері, можливі ілюстрації (за відміком двох). До того додайте прецікавий зміст: аджеж це пише любимець молоді і старих, Май. Умілою рукою веде нас у північну Бразилію, а там знов у східну Болівію до степу Кордильєрів. Усюди переживаємо з ним прецікаві пригоди, чи то на найбільшій ріці світа Амазонці, чи в таємній пустелі під Андами. Темною оповіданням навершення блудного сина: спершу бачимо його поступки, а там його терпіня: Велику Пятницю й поворот до любого батька: Воскресення! — Вагу твору підносить ще й це, що „Воскресення“ це послідний твір Май, не перекладений іще на польську мову, отже при малім знанні німецької мови, нераз навіть зовсім для нашої молоді в ориґиналі недоступний.

(xyf)

ЗІ СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ.

Звіти. — Дописи.

А. З життя академічної молоді.

Галичина.

Львів. У п'ятницю дня 1. липня 1921 р. відбулися надзвичайні загальні збори Товариства „Академічна Поміч“. У своїм звіті з діяльності виділу за час від січня до червня ц. р. голова Товариства підкреслив, що досі виділ „Академічної Помічі“ працював у тісному контакті з Університетською Комісією при Шкільній Секції У. Р. К., котра уділювала допомоги укр. студентам тільки за попереднім порозумінням і згідно з opinією виділу „Академічної Помічі“. Як із власних фондів „Академічної Помічі“, так і з фондів Університетської Комісії уділено: 48 одноразових допомог на суму 273.200 мп., 13 сталих місячних допомог від 1000—30 0 мп. Українським студентським товариствам допомог на суму мп. 60.000. Українським студентам і студентським товариствам за кордоном на суму мп. 145.000.

З дарових обідів користало 51 студентів. Фонди Товариства „Академічна Поміч“ складаються виключно з жертв української суспільності, котра і далі ще не повинна забувати на поміч студентству.

Над звітом розвинулася довша жива дискусія, по котрій прийнято звіт до відома, одобрено теперішню діяльність Виділу й уділено уступаючому відпові абсолютній.

Дотеперішню назву Товариства: „Руська Академічна Поміч у Львові“ змінено на „Українська Академічна Поміч у Львові“.

Головою Товариства вибрано вдруге студента прав М. Матчака, а до виділу вибрано слідуючих студентів: Біганського, Ірену Макухівну, Чопика, Кеберського, Тертеку, Палайцінну, Вергановську, Небеша, Зубрицького Копертивського й Онуферка. (Укр. В.)

Студентський зїзд у Львові. В перших днях липня ц. р. відбулася у Львові довірочна нарада українських студентів Галичини. Традиційно зійшлися студенти 1-го липня вечером на могилі бл. п. Адама Козка, щоб оддати пошану першому студентові-мученикові за справу укр. університету у Львові. На могилі здав тов. Палів короткими словами звіт зі студентської діяльності останніх років.

2-го липня ранком о 10 год прибуло поверх 250 делегатів студентських організацій з усіх майже повітів Галичини до сали „Академічної Громади“, де відбувся зїзд. Після програми виголошено ці реферати: 1) про міжнародне й

унутрішнє положення Східної Галичини, 2) про найблищі завдання укр. суспільності, 3) про завдання укр. студентства під сучасну хвилю. По довгій конференції до двох перших рефератів з боку представника комуністичного гуртка студентів, розвинулася дуже жива дискусія, що переходила нерозуміння між студентами-національцями й комуністами. Зїзд узяв усілякі орієнтації на радянську Україну шкідливими для нашої національної справи й рішив станути на платформі національно-демократичної державності, опертій на широкі маси селянства. До боротьби за самовизначення має станути студентство в перших рядах та викликати серед нашого селянства й „угородової“ інтелігенції якнайбільшу активність і збудити в них зрозуміння та потребу нашої державної незалежності.

Зїзд одобрив становище студентства щодо університетської справи. Рішено ще острівніше збоїкотувати цю частину студентів України, що покинули свій гідний пілля вчитися на польські університети. Рівночасно зїзд вживає все громадянство до скреовання та підтримання укр. університету у Львові. Укр. студенти, що покинули р. край і вчать на закордонних університетах мають повернути на рідну землю, щоб тут учитися на своїй університеті та продовжати боротьбу за свободу прав нашої науки. По пристрастній дискусії на тему чи теологічний факультет має входити в склад укр. університету, ухвалив зїзд компромісову резолюцію, що університет має бути зложений з повного числа факультетів, себто з чотирьох. При ухваленню резолюції, щодо правополітичного становища, відкинув зїзд майже одностайно комуністичні тези, які виводили представників соціалістичної молоді. Тоді 8 (вісьмох) студентів соціалістів остенційно покинули сали, не бажаючи мати нічого спільного з „буржуазією“. Дня 3 липня о год. 4 попол. по виборі екзекутиви зїзду наради покінчено.

(реф. І. Г.)

Зїзд укр. студентства Покуття, що відбувся в Коломиї 7 ц. м. в приватності поверх 50 учасників, прийняв резолюції, в яких: 1) не погоджується з політичними резолюціями львівського зїзду студентства, 2) підкреслює, що передові громадяне за мало інтересуються студентськими справами, 3) покликую до життя повітові секції зборів у цілі матеріальної допомоги, 4) рішає відновити на Покутті секції Укр. Ст. Союзу, 5) порушує найближньому студ. зїздові у Львові

розглянути ще раз справу студій на закордонних університетах і висловлює думку не ставити ніяких перепон для студій за кордоном, 6) визнає студентство Покуття вписуватися в укр. університет у Львові, 7) заявляє свою згоду з ухвалою львів. з'їзду відносно бойкоту вищих польських шкіл, 8) визнає партійні студентські групи, щоб у всіх становищах справах працювали спільно й одноцільно.

На збори прабув делегат Укр. Ст. Союзу п. Коберський. Голоували пп. В. Фенюк і І. Велигорський.

(„Покуття“ ч. 7.)

Буковина.

Чернівці. З кінцем червня арештувала румунська поліція 30 українських студентів, коли вони були привані на Загальних Зборах „Народного Дому“. Арештування наступило через донос деяких укр. соціалістів, які в усім ідуть на руку румунській владі, щоб знищити українську інтелігенцію. Тому, що соціалістам допомагали в тій кертичній роботі деякі студенти з академічного товариства „Запороже“, то укр. акад. т-во „Союз“ оголосило в 2 числі свого органу „Промінь“ заяву і вислало до висшегаданого товариства лист слідуючого змісту:

Отчим заявляє укр. акад. т-во „Союз“, що на підставі рішення Загальної Ради з дня 16 червня 1921 р. зриває з акад. тов. „Запороже“ всякі зносини з слідуючих причин: 1) тому, що укр. акад. тов. „Союз“ не вважає тов. „Запороже“ незалежним товариством, а слідим оруддям деяких одиниць, котрих вся діяльність авернена на шкоду укр. народа; 2) тому, що члени тов. „Запороже“ приваючи на укр. студентів поліцію й поводились у спосіб негідний академіків; 3) тому, що вся діяльність тов. „Запороже“ йде в розріз з інтересами укр. народа.

За укр. акад. тов. „Союз“ в Чернівцях*)

Козак П.
голова

Дмитрюк Ю.
писар

Польща.

Студентський зїзд у Варшаві. В червні цього року відбувся зїзд укр. студентів Надніпрянців, що згуртовані в громадах до числа 1000 по різних та-

*) Тому, що деякі студенти з тов. „Запороже“ провинилися, не булоби рації зривати всяких зносин з цілим товариством. Не знаючи однак подробиць, не видаємо ніякого суду про цю справу. Бажаємо лише щиро, щоб спір чим скорше був поладаний, о скільки це вже не сталося. Причини ясні. Як кому, то нам, укр. студентству, потреба єдності та згоди. (Ред.)

борах. Ціллю зїзду було визначення діяльності укр. студентів, що опинилися поза межами України. Зїзд завзиває все студентство, щоби воно входило до жерел європейської науки та черпало максимум знання й досвіду. Українське студентство, — говориться в другій резолюції — користуєчя з гостяности чужих народів, не повинно змішуватись у внутрішнє життя та боротьбу народів і праїн, де вони студіюють. Зїзд дозволяє вступати укр. студентам лише до вищих шкіл міст: Варшави, Кракова та Познаня, до інших же вступ з тактичних причин вважає недопустимим.

(„Укр. Трибуна“ ч. 48.)

Ченстохова. За ініціативою рухливіших діячів ченстохівської колонії засновано тут „Мандрівний Український Народний Університет“. У неділю 10 липня відбулося урочисте відкриття університету. В гарно декорованій салі бюра біженців відправлено молебєн, після якого оголошено низку привітань. На університеті записалося біля 250 осіб.

(„Укр. Триб.“ ч. 58.)

У таборі в Ланцуті відбулося дня 9-го червня ц. р. відкриття першого на еміграції Українського Народного Університету. Перед відкриттям на урочистому засіданні ради професури вибрано ректором університету проф. Біднова, деканом істор.-фільолог. факультету проф. Білецького, деканом математично-природничого факультету проф. Чайківського, деканом військового факультету Ген. Мартинюка, секретарем ради професури п. Ільницького. Тимчасово виконувати обовязки декана економічного факультету поручено проф. Чайківському. На відкриття університету прибули представники: від Ради Республіки, Ради Міністрів, Кирило-Методіївського Братства, професорів на еміграції, камінецького університету й і. Одержано танож багато привітних телеграм та листів, між якими були: від от. Петлюри, військового міністра, Наук. Тов. ім. Т. Шевченка і від групи львівської професури. Викади лекції в університеті почались 10-го червня.

(„Укр. Вістн.“)

Чехословаччина.

На території чехословацької Республіки перебуває під цю хвилию біля 800 наших студентів вищих шкіл. У більшій частині це старшини У. Г. А., які ріжними дорогами й зі всіх усюдів зійшлися тут, щоби глядати захисту, поки судьба не дозволить їм вернути на рідну землю.

В останнім році прибуло туди немало студентів з Галичини, не маючи там змоги студіювати. З того близько 500 було протягом минавшого шкільного року вписаних майже в усіх вищих шко-

лах (універс., техніка, гірнич акад і пр.) в Празі, Пішбамі, Берні, Братиславі; більше сотки покінчило однорічний курс для абітурієнтів при Торговельній Академії в Ліберці (Reichenberg), а прочі, не маючи змоги з ріжких причин ввійсися на університет, перебували по таборах у Ліберці та озефові, відаючись і там праці над собою і другими. Правники приготувлювались таки тут до іспитів та ригорозів, що їх відтак складали в Празі, інші працювали в Просвітнім Кружку, на курсах гімназійних та семинарійних матурантів, курсах вищої освіти і т. и.

Більшість студентів згуртована в „Укр. Акад. Громаді“, яка стала одиноким укр. студентською організацією в Чехословаччині. „А. Гр.“ ділиться на званеві секції: філософичну, медичну, кружок правників і и. Запомогову акцію веде „Студентська Поміч“. Сотки студентів були протягом минувшого університетського року на її удержанню, завдяки матеріальній піддержці з боку американських Українців та нашого Правительства на еміграції.

Акад. Громада являється чисто національною студентською організацією, до якої належать виключно Українці без ріжних релігійних або партійних переконань. Виравді в останніх часах взяли верх в управі скрайно ліві елементи, але ця обставина зовсім не віддає духа життя загалу. Вказує вона радше на більшу консолідацію лівих та їх рухливість в організаційних справах і на за мале заінтересування, якщо не байдужність для тих справ з боку прочих, що працюють більше над собою. За почином т зв. „поступових“ кругів заложено при Акад. Громаді Драгоманівський кружок, якого провідна ідея „йти з духом часу“, а де всякий може пописуватися в нас ще модними фразами винятими з агітаційних мов міжнародних соціалістичних верховодів.

Деякі з членів Академічної Громади інтересувались життям католицьких організацій чехословацьких студентів, заходили часто в читальню Ustredi katol. stud. C. S., брали участь у зборах Кирило-Метод. Слов. студ. Ліги. Згадати треба про відіт на тему „Україна й Українці“, який виголосив був тов. Геречко, студ. мед. в червні ц. р. в читальні U. k. s. C. S., яким збудив ще більше заінтересування для нашої справи серед югословянських та чехословацьких католиків.

Офіційно Акад. Громада в зносини з чеськими католицькими студентськими організаціями не входила, мимо цього, що католицькі чеські студенти, як взагалі католицькі чеські круги до української справи ставляться дуже прихильно. Діаметрально противне нам становище займають чеські „ліберальні“ студенти та інтелігенція, про що свідчить найлучше зїзд „лібераль-

ного“ студентства в Празі, в міс. марті, на котрім не признали навіть Українців*) нацією з правом мати своїх делегатів, — і зїзд католицького студентства в липні, на котрім не лише щиро нас прийняли, але навіть вибрали до управи всесловянської студентської Ліги двох Українців.

Булоб вказаним, щоби наші ідейні одиниці зпоміж студентства, яке живе в Празі, заклали свою католицьку організацію та ввійшли в близші зносини з такимиж організаціями чеських, югословянських та інших студентів, які повитають їх з отвертими раменами. Чужинці католики більше нами інтересуються та більше нам прихильні, ніж ми свого сподіємося. Таким робом зробимо для нашого народа більшу прислугу, як Акад. Громада своїм залицанням до „поступових“ кругів чеського та міжнародного студентства.

В останніх часах становище наших студентів трохи погіршало. Студентська Поміч має до побороення дуже великі матеріальні труднощі, а поліція не дає більше нашим студентам дозволу на добути у Празі. Змогу студіювати в Празі на найблищий рік будуть мати хіба ті, що були вписані на університет у минулому році — всіх нових відправляють до Берна та Братислави. Це для наших не малий удар, бо в Празі життя дешевіше, безплатне мешкання та дешеві студентські кухні, чого деінде немає.

Влучших умовах знаходяться тепер російська еміграція в Чехах. Ліберальні чеські круги розвинули велику допомогову акцію для російських студентів та інтелігенції. Часописи „Narodni Listy“, „Narodni Politika“ і інші апелюють кожного дня до жертволюбивого почування чеських словянофілів. В акції взяло участь навіть правительство. На ту цілє зібрано вже великанські суми.

На російській пас можна без трудностей жити в Празі — російські студенти одержують значні підмоги та полекші. Крім цього мається запросити до Чехії більшу свільність російських емігрантів з Югославії. За те наш чоловік, з українськими документами, буде ходити від Анни до Каффи і ніде йому чогонебудь добитися. Ось як ставиться до нас „поступове й ліберальне“ антикатолицьке, чеське правительство. Ніде правди діти, воно дбає лише про цих, з яких сподіється користі; натомість не руководиться справедливістю і спочуттям супроти нас гноблених, як це стрічаємо в католиків Чехів, Югословян, Французів і ин. націй.

Подібну допомогову акцію планують чеські католицькі круги, які підуть більше нашим на стрічу. На жаль впливи

*) Точнішу реляцію про цей „ліберальний“ зїзд одержали ми вже й подамо іншим разом. (Ред.)

їх у правительстві покищо слабші, чим русофільсько настроєних „лібералів“.

(Реф. П. Голинський.)

Прага. Зїзд католицького студентства та інтелігенції (від 9-13 VIII. ц. р.) Прибуло около 2000 учасників, у більшій часті делегатів всяких христ. католич. товариств Чехословаччини й много чужинців, гостей од усіх культурних народів та країв. Були делегати з Англії, Бельгії, Голандії, Еспанії, Канади, Еспанії, Португалії, Франції. Найбільше делегатів (около 60) прибуло з Югославії та з Придніпро-ї й Придністр-ї України*). Українців виставно серед бурі оплесків. Посол *Myslives* одізвався більше-менше тими словами: „А якже нам поздоровити заступників України, тої бідної, мученої землі, а з нею й великого слав. народа, про якого вже *Strossmeyer* сказав, що він у майбутньому покликаний до великих завдань. Не трать віри Україні й ти свята Русе! й ви скоро будете свободними!“ Підчас зїзду (11/7) правилися співана Служба Божа в нашому обряді (о. курат. Кривучий), на який співав хор студентів та старшин. Церков св. Климента, яку вибрано на наше богослуження, була ботком наповнена.

Чужинці вельми інтересувалися нашими церковними та політичними справами й загалом оказали нам дуже велику симпатію. На зїзді відчитано також привітні листи й телеграми, які надіслали з Галичини: Марійські Товариства Пань (Львів, Станиславів, Перемишль), Марійське Тов-о богословів (Львів), Марійське Тов-о молоді (акад. й гімна. Львів), Ліга укр. студентів (Львів), Марійське Тов-о учениць (Львів), п. радн. дв. Барвінський і і. Обширніший звіт, який арештою по-явиться друком, надішло Хв. Редакції пізніше.

(П. Т.)

Австрія.

Відень. Заходом українського акад. товариства „Січ“ у Відні засновано „Українське руханково-спортивне товариство“. На загальних зборах по затвердженню статуту вибрано управу товариства в такому складі: Федів гол., В. Косак, П. Франко, І. Райлян, С. Охримовичівна і Чичкевич. Товариство увійшло в зносини з чеськими й німецькими спортивними товариствами.

Німеччина

Всі студенти України, що подали про прийняття до вищих шкіл Берліну, є прийняті. Більшість узято дійсними студентами, кількох, що не знають ні-

мецької мови, покищо вільними слухачами. Останні мають протягом біжучого семестру скласти іспити з німецької мови й будуть прийняті як дійсні студенти.

— Виставка праць студентів-малярів у Берліні. В дні 10 й 11 липня оглядали Німці виставку праць славянських малярів та різьбарів-студентів. З Українців взяло участь 6 Українців-студентів (Ємець, Глуценко, Бабій, Костенко, Мороз і Вагрів). Найцікавішою частиною вистави була між іншими різьба на металі Ємець та малюнки молодого артиста Глуценка. Взагалі вистава в цілому переминалась з інтернаціональної в українську, що не дуже подобалося малоросам та москалям.

(реф. Інфимовський.)

Українська Громада в таборі Целле.

15. серпня 1921 року

ч. 36

Німеччина.

До

Студентського вістника „Поступ“.

Повідомляю, що 8 липня б. р. в таборі Целле заснувалась „Українська Громада“.

Громада має своєю метою, на ґрунті самостійності, соборності та державності України, згуртувати перебуваючих тут Українців і дати їм юридичну, моральну та матеріальну допомогу.

Разом із цим маю за шану ласкало просити вислати де кілька примірників Вашого вістника для освітлення членів нашої Громади.

Голова Ради:

С. Кузьменко.

Секретар:

Шезченко.

Швейцарія.

Фрайбург. Від 19-21 липня відбулися наради міжнародного зїзду католицького студентства підготовлені голандською, швейцарською й еспанською сторонами. Зїзд заложив собі конкретною метою, оснувати міжнародне бюро для католицьких студентських справ.

У вельми живих переговорах, ведених на французькій і німецькій мовах у великій салі обряд фрайбургського, кантонового будинку брали участь представники 22 європейських і позаєвропейських країв. Передусім численними були делегації від Угорщини, Німеччини й Австрії. Французів заступало 4, Бельгійців 2, Англійців 3, Еспанців 2, Італійців 2, Чехословаків 2 студентів. Інші представляли Голандію, Польщу, Югославію, Зєднані Держави й Канаду.

Безсумнівний успіх цього першого зїзду, що відбувся без усіляких неурочинь, потреба зазначити як невтомним зусиллям католич. студентства неутраченим.

*) Представників Польщі не було. (Реф.)

держав, що дали почин віздові, так також повазі і спокійній предметовості делегацій Франції й Німеччини, на яких очі всіх були звернені в вижиданні на їх постанову. Згодженося наразі не конститувувати викиченої й уповні організованої унії чи федерації кат. студентства, яка з часом мусить прийти, але під кимчєм „Рах Романа“ оснувати в осідку кат. університету Швайцарії*) — міжнародне бюро з точно означеною програмою. Як підвалину до цього утворено „союз спільної праці“, до якого належать усі заступлені краї. Справи союзу спільної праці веде відділ союзу, що складається з двох Швайцарців, одного Еспанця й одного Голляндця. Рішачою інстанцією є зїзд відпоручників, що відбувається щорічно. На ньому кожний край має принаймшене два голоси. Це подвійне число, яке можна помножити, має на меті узгляднити студентом, велані з юзи й різні народности якогось краю. На найблищий рік назначені: першим предсідником зїзду відпоручників — Швайцарець, другим — Італієць. Самож бюро підготовляє зїзд, збирає звідомлення, вимінює переписку, посередничить (фінансово пособлює) у подорожах, взаїмних навідинах, займається посередництвом у винаїмі помешкань й есередує для всіх катол. організацій получення з бюро. Краєві знова організації по можности, в себе в краю лучаються в союз спільної праці та входять у звязок із Фрайбургом через своє національне бюро. Німеччана вже від року має такий союз спільної праці кат. студентських товариств і організацій. Крім того єствує другий, соціально-студентський союз спільної праці, що обіймає групи, які трудяться спільно зі секретаріатом соціальної праці студентів у Берні. Оба союзи були заступлені

*) У Фрайбургу. (Ред.)

у Фрайбургу. Провідник цього другого, Др. Sonnenschein, разом із провідником французької делегації мали руководячий вплив на наради фрайбургського зїзду. Ухвалений італійською стороною зїзд „Дантого“ в Равенні, під кінець вересня, буде найближшою зустрічною точкою для міжнародної праці, подібно як пражський конгрес, устроєний на початку липня чеським студентством був вступом до фрайбургського зїзду. Законодатний однак характер мають виключно конгреси складувані щорічно тільки через саме бюро у Фрайбургу.

Характеристичною чертою для зїзду, що закінчився величним богослуженням і благословенням у церкві св. Михайла на гробі блаж. Канізія, це спільне св. Причастя устроєне ранком у перший день нарад. Від цієї хвилі в однаковий спосіб були запевнені й забезпечені й національна гідність і понаднаціональна відвічальність і в дусі цієї ехаристійної одности серед горячих розправ наступальних днів не висказано ні словечка, яке моглоби затемнити й замутиги ясність і щирість відносин між ріжними народностями. Й тому кінцевий бесідник конгресу Др. Sonnenschein, міг слушно й з натиском сказати, що у Фрайбургу католицьким студентам удалося це, чого старше покоління не змоглоби довершити тай цього нині не досягнули ще ніякі студентські організації. Іменно, не лише нейтральні сторони, але й вороги з воляного часу могли приступити до спільної праці й найбільше льохильного підчеркнення свого власного національного становища. Протикатолицька „Federation internationale des étudiants“ є, як відомо, ще нині антантським інтернаціоналом, до якого Німці не мають праступу, тимчасом у Фрайбургу рівноуправлення всіх від самого початку було самозрозумілим.

(„Kat. KZG.“)

Б. Середні школи.

Львів. „Огляд пластового життя“. Дня 9-го червня ц. р. владив Львівський Пластовий Кіш прилюдний „Огляд пластового життя“. Це вже другий, сказатиб, „попис“ пластуців у цьому році і треба признати, вдавсь їм не гірше першого. Коли перший „огляд“ одбувався в узких салях, де пластунам годі було якслід розвинути свою справність, то другий „огляд“ одбуто на вільному воздуху, серед зелені травистих горбів, синього неба й теплового сонця, словом, серед краси, одного з дезідератів пластової ідеї.

При звуках пластового гимну — який численна й добірна публіка привітала повстанням з місць — прибули військовим ходом усі полки Львівського

Коша. Бадьорі лиця, різка команда й доладне відспівання пласт. гимну були симпатичним вступом до першої частини „огляду“.

По короткім привітанню публіки, приступив ц. Др. Тисовський (голова Нач. Пл. Ради) до прочитання „Золотої книги“ І. полку ім. Сагайдачного. Відтак роздав цей-же Др. Тисовський відзначення поодиноким пластунам (кам) інших полків за заслуги для Пласту. Присягою нових пл.-учасників (иць) та іменуванням пл.-розвідників і скобів покінчено першу, сказатиб урядову, частину „огляду“. Як перша точка другої частини програми слідували рухові вправ пластунок І. полку (голоручі й булавкані). ІІ. полку вправи при спіні: наслідування

лету птиць, плавання (які випали найкраще) та впорядк пластунів IV. полку. VII. полк пластунів описувався легко-атлетичним змагом у 3 парі (побідники: Ваньо, М. Кульчицький, вислід третьої пари нерішеним). Оподаль вправляючих розтаборювався I. полк, а пластуники варили зупу і пироги з вишнями (в яких так дуже засмакував кош. отаман, тов. Веселовський, що жадав аж двічі телефоном нової „порції“). Слідувала „сензація“: збудування мосту з власт. пальць, шнурків, дощок і... води. А коли VII. полк під проводом полковн. тов. Я. Пурковського справді, без „недеширей“, перейшов небезпечним мостом власної роботи, піднялась буря оплесків здивованої (а може й переляканої) публіки. По збудуванню мосту слідувало знакування I, II, III і IV. пл.: Морзе (гуртки: „коввалія“ і „бобр“), семафорне (а небезпечно мосту!), гуртки: „рожа“ і „пес“ та телеграфом (гурток „русалка“). Відтак слідували: танець пластунів I. і VII. полк. під умілим проводом тов. Ю. Студинського та ритмічний танець пластунок полку ім. М. Борецької. В деякім віддаленні від них розтаборений уже I. полк поставив динзовий міст та робив „карколомні“ переходи по нім.

Наче підготування для можливої ім сре судьби відважних „мостоходів“, були вирази в ратівництві, виконані пластуниками ім. М. Борецької. Забавляючись, якусь кількість вихованків СС. Василіянок, заімпровізували перед розвеселеною публікою похід „калік і ранених“. По скінченні вирази ратівництва, збудували пластуни I. п. хатину з тертиць, паперу й соломи. Овіся якийсь „гайдамака“ полив її нафтою і... підпалив. Зараз заграла пожежна трубка: заїхала сикавка і почалось рятування. Хоч як завзято гасили, то проте не обійшлося без катастрофи: апід полумя горючого „будинку“ витягнули декіль відважні нещасні жертви пожежу та віднесли їх на лавочку самаританок з полку ім. княг. Ярославин. Під звуки пл. гимну передефілювали ще раз усі полки і на тім „огляд“ по-зінчено.

„Огляд“ став іще одним доказом гарного розвитку львівського пласту Меткість, справність, веселість — Lebensluft п. Lebenslust — малювались на лицах пластунів (-ок). Якто не забракне всестороннього розуміння пластової ідеї зі сторони молоді й зі сторони старої суспільности, то можна сподіватися, що пласт не лиш обійме широкі круги молодой України, але й причиниться могутньо до високих цілей виховання.

(ок)

Пластова вистава. Зараз по „огляді“ владив Пл. Кіп виставу праць пластунів (-ок). У трьох саях розложено

власноручні вироби членів (-ок) Пласту. Дві салі займали вироби пластунів (I; VII, IV і V полків) як: рисунки і малюнки, вироби з картону і глини, мапи (М. Кулицький), перепліт книжок, дерев'яні вироби (V. полк зі Стрия), світлини та токарські речі й вирізи. У деяких з пл. творців слідний талан і то йдучий уже своїми, самот. шляхами (Гаврилюк, Кульчицький, Чорний). По середині першої салі розкладено пластову „пресу“: безліч дрібних листків, писаних на всякі лади й теми, та публікації про Пласт в укр. мові.

Третю, найбільше може естетичну, салю заняли вироби пластунок двох львівських полків (II. і III.): вишивки, галти, коронки, рішенія, гердани, сукопки, брили та інші чисто-жіночі вироби так і мавили своєю пестротою та красою. Були тут також вироби з глини, гарні „перешиніт“и, випалювані в дереві образки, рисунки й карикатура, перепліт книжок, писанки і всякі інші речі „імженість числа“.

Пластова вистава випала гарно та свідчить про розвиток у членів (-ок) Пласту умілостей і естетичного почування.

(-ох.)

Оповідки.

Важне для техніків. Інформації щодо вписів та студій на вищих школах технічних у Празі, подає „Основа“, техн. секція У. А. Г. (адреса: Ukrajnska Akademična Hromada, Praha, hlavní posta příhradka č. 411, для „Основи“; на вищій школі гірничій у Пшібрамі Кружок укр. гірничих студентів „Каменярі“ в Пшібрамі (адреса: Spolek ukrajinských hanských akademiku „Kamenari“, v Příbrami.)

В берлінському „Укр. Слові“ з 2-о серпня 1921 р. читаємо п. з. „Студентські часописи“ таке: „В 1920/21 шк. році виходило 5 студентських часописів: у Празі „Український Студент“ і „Вісоль“; у Відні „Молоде життя“; у Чернівцях „Промінь“ і у Львові „Поступ“. Всі вони були місячниками і припинили своє існування на 3 або 4 числі. Рекорд живучости поставив львівський „Поступ“, якого вийшло 7 чисел“.

Некрольоги.

О. Евген Монцібович (* 1879 † 1911.)

Пенадійно зійшов зі світа один з тих, на жаль нечисленних, педагогів львівської академічної гімназії, котрий справді любив молодіж і займався нею не тільки в школі, але й поза школою. Був узором точности, щирости й солідности в сповнюванню обовязків. Усе

супокійний, терпеливий, приязно всміхнений, без облуди й злоби, й тим позискував собі наш серця.

Коли перед двома роками в часі облоги Львова упав гранат до життя Покійника і знищив йому одіж, біля й уся обстановка, ми подивляли рівновагу, з якою Покійник принав сей допуст; не нарікав, не жалував матеріальних утрат, а дякував Богу, що заховав при життю його самого і його найближчих.

Розумів добре бл. п. о. Євген, що на відбуття шкільних чи інших урядових годин не повинен кінчитися обов'язок інтелігентної одиниці, dlatego по-полудневий час посвячував безітересовно громадським справам як член багатьох гуманітарних і культурних товариств, а з окрема дуже багато часу і труду жертвував „Українській Захоронці“, помагаючи своїй дружині, на якій плечах спочивав майже весь тягар ведення десяти львівських захоронків.

Львівська львівська молодіж гляділа з подиву і почиту на сей жертвенний труд обох пп. Монцібовичів на громадській ниві і мала доказ, що правдиво український дім може при добрій волі попри стовпи й родинні обов'язки наййти все таки час для справ загальної натури; з сеї такої причини запросила їх обох Пластова організація на членів Верховної Пластої Ради, даючи тим вислів великого до них довіря.

Ще го липня бачили ми бл. п. Покійника від'їздив зі Львова з рідною до роднів у Калагаринці над Збручем, щоби роха відпочати й набрати сил до далшої праці, та невимовна смерть забрала по 10 днях недуги дня 3 серпня с. р. сю гарну, скромну і як слюза чисту людину, а забрала дуже передчасно, бо ледви в 42 р. життя. Шкода, велика шкода такого ідейного чоловіка.

Українська львівська молодіж клонить голову пред пам'яттю бл. п. покійника як доброго священника-вчителя, свого широго приятеля і вірневого громадянина-Українця, а глибокий жаль, який відчуваємо усі, що його знали, нехай буде хоч мого розрадою для його опечаленої Дружини і трьох синів гімназистів. Со Святим упокоєм і вічним праведному Покійникові пам'ять. (Л. В.)

† Олекса Бреский, студ. техніки член усіх студ. товариств, помер у 24 році життя. Покийний, син вірневого священника-патріота бл. п. о. Віктора Є., був як і його бако ціле своє життя взором для товаришів. Відзначавши ученик, оддався з широким жаром молодечої душі науці і цілі в кружках. Приязний і говіркий товаристві з'єднав собі таку популярність у товаришів, що хата його була дотепер усе наймілітійшим пристановищем розбраним в дискусіях усім цікавим і корисним для мо-

лоді справи. Покійник знав усе гарно повести цю розмову в якийсь лад, а сам додавав до неї багато незнамого нам і цікавого. Підпомагав, до останніх хвилин, відчитами, викладами й статтями всякі кружки, між инш. й наш „Поступ“ (для якого написав статтю, п. пс. „Нето“ і ладив відповідь на авкету). Цікавою й небуденною була в пок. Олексі його рідка безсторонність і безпартійність. Ніколи не глядів на партію, все шукав об'єктивності, правди й користі для України.

Визначний своїм розумом і очитанням, проте ніколи не вибивався наверх: спокійно вислав зі своїми думками інших уперед, був жерелом невидним, а проте живим і бочим.

Живу любов ближнього проявляв не лише в приватному житті (де помагав усякому безкорисно, своїм узнаням прим. писав навіть підручники, до їх недовстаєло), але й у праці для народу. Ревно трудився в кружках самоосвіти, „Відродженню“, „Основи“ й инш. Французька рухливість і зацікавлення, німецька твердість і видержаність пробивалися скрізь у його характері. Цікавився релігією (головно в останніх часах), філософією, естетикою, літературою (писав навіть дещо з діл поезії), математикою, знав кілька чужих мов, — все те згльблював, утверджував, у всьому йшов до поступу й правди.

Праця й правда, дві великі сили вели його ціле життя. І хоч одійшов од нас у країну Правди, то проте не покинув нас: примір великої душі оставив!

Спочив Ти, Друже, від труду й гамору життя, спочив пройшовши чесно шлях свій. Хайже легкою буде Тобі земля, яку так дуже полюбив, для щастя якої віддав своє життя. (М. М.)

† Зелений Павло, учень П. класи Академічної гімназії, у Львові і член „Хлопчачої Громади“, „Спорту“ і „Пласту“. Родився 1906 р., а помер 6/5. 1921 р. у Львові в п'ятнадцятому віці життя. Скінчивши школу вивав у Львові, записався до Академічної гімназії, головного заведення, а опісля до реальної гімназії у Львові. Покійний цікавився живо усім, що доторкало студентського життя й так уже в другім півроці П. кл. довідавшись про заснування „Хлопчачої Громади“, першого від той час кружка української молоді, оден із перших вступає до неї і стає одним із найрухливіших її членів. Цього ще року стає вибраним класом до виділу „Хлопчачої Громади“ й на провідника гуртка лігістів із цієї класи. На тім становищі оставав він до кінця П. класи. Брав участь у всіх секціях згаданого вище кружка й читав рядо книжки визначували у студентській діячальній, або в котрого з товаришів. Невдовзі вписався до „Пласту“, а в останніх

часак до забавового кружка української шкільної молоді „Спорт“. Словом, цікавився всім, що займало цілий молодий студентський світ. Говіркий, дотепний, веселої вдачі, а zarazem і поважний, увічливий і приятельський у відношенні до співтоваришів, цинічний, обов'язковий і стухняний у школі й у дома, взірцевий член усіх кружків, до котрих належав, — посідав усі майже прикмети, що ціхували інтелігентного, ідейного молодця. За це люблячи покійного та шанували його товариші з класу, відносилися до нього прихильно вчителі, родичі й усі, з котрими мав нагоду зустрічатись у своєму житті. Покійник лишив по собі серед

своїх співтоваришів і співчленів незатертий спомин ідейної душі, щирої праці і взорового характеру. Чесць його пам'яті! Земля йому пером!

(Реф. Косар Кость, абіт. гімн. провідник „Х. Г.“ і „Спорту“).

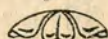
† Курейба Стефан, обсохвент акад. гімназії у Львові, помер дня 15. серпня ц. р. Покійний був взірцевим учеником та щирим товаришем і лишає по собі щирий жаль та незатертий спомин серед львівської молоді. Був членом кількох товариств, м. і. „Ліги Укр. Студентів“ та „Кружка самообразування і. Івана Франка“. Земля йому пером!

Кожний ідейний студент і студентка повинні передплачувати свій студентський часопис „П о с т у п“.

На пресовий фонд „Поступу“ зложили в польських манах:

И. М. 500. — Милинич Ст. 40. — О. Орський 500. — Дар. Качовський 75. — „Аматор. Кружок“ Перегінсько 100. — о. В. Сенюта 500. — о. екан Фединський Ів. 50. — о. Мельник 50. — о. Роздольський Є. 50. — о. Синський Л. 10. — о. Пар Т. 50. — о. Плешкевич Ігн. 25. — о. Ангонишин 25. — о. Др. Цетельський Г. 50. — Годубецька К. 1 ср. австр. к. і 40 сріб. рос. рп. — Паславська М. 5. — Кледович С. 10. — Садовська М. 15. — Косієва А. 16. — Кулієва Е. 10. — Неназвані 8045. — Ю. Редько 10. — Ніколюк М. 25. — Гіра М. 20. — МТМ. Львів 3000. — Лабай М. 50. — Яцишан Олена Перемишль 100. кличе: п. Гудницьку Славку, Яворів і п. Левицьку. Городок. — Слонська Оля Перемишль 100. кличе: М. Ігум. С.С. Василянок у Перемишлі, суддю ринка в Перемишлі, комісара Березовського Дзюня. — Древно Броніслава Перемишль 100. кличе: п. проф. Тишинську Е. Перемишль, Левчак Стефу Вільч. Гавриляк Батр. Борислав. — о. ректор Бучко Ів. 95. — о. Кравчик 50. — о. Мельник А. Рогатин 100. — Мельникова О. Рогатин 50. — Шевчик К. Болеків 50. — Гімназисти зі Сокаля на руки Тов. Тріски Ів. 360. — Троць К. 100. — Канд. учит. сем. СС. Василянок. Львів 260. — оо. Редемптористи зі Збоїск 35. — Дмитраш О. 20. — Кулявий П. Edmonton 10 000. — Коверко М. 100. — Учні реальної школи, Станіславів 300. — Сілка студ. Українців, Берлін 40 Мп. — Тарнавський Ом. 120. — Гела Ст. уч. III. кл. гімн. Ладова 20 і кличе: Пінчинського Адама з Кракова. — Тарнавський Ом. 120. — Р. Th. Rössler, St. Martin (ayern) 800. — о. Марисюк М. 50. — о. Ігумен Повх М. 500. — Разом: 27.561 Мп і К. — 40 коп. 40 М. нім. Усім Н. Т. Жертводавцям щире: Спасибі!

Присипайте датки на Пресовий Фонд „Поступу“!

Вважайте це своїм народнім обов'язком, щоб аш часопис як найкраще розвивався.

Наш Прапор

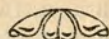
ЧАСОПИС ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ¹⁾.

СИЛЬНО — ВЕСЕЛО — ВІРНО!

П. Стефанишин.

* * *

Світ радощів манить мене красою
Гей біле цвіття вранці, між россою;
Тривожний дух і мов серце рветься
До того світа, що добром сміється!

І. Гла—вич,

ст. унів. і канд. кооп. курсів.

Гуртова праця.

Серед важких обставин приходить ся українським ученикам та студентам учатися. Родичі їх, що зубожіли через довгу війну, не мають змоги дати їм потрібні грошові орудники, щоб вони змогли спокійно, без турбот учитись. І багато учеників не може навіть найпотрібніших річей купити, як пр. книжки, зошита, олівця, пер, чорнила, а нераз привезлені бігати до щасливіших товаришів та позичати в них потрібної книжки, яку їм родичі не були в силі купити. І хоч молоді ніколи не клопочуться, а деякі навіть і звикли до цієї вічної матеріальної нужди, до цього неустанного браку гарненьких польських марок, то однак кожен з них досвідчений, що такий стан одбивається відемно в його студіях та науковій праці, бо всестороння й основна наука вимагає бодай середнього добробуту.

Та як тут говорити про добробут, коли така маса людей живе так от, щоби з голоду не вмерти та щоби голому та босому не ходити, скаже хтось. „Нема добробуту й не буде — й нам дальше прийде ться вчити та студіювати в біді“ — скаже другий.

І справді, коли ми цьому не зарадимо, то ніколи не поставимо себе на рівні інших студентів та учеників других народів Європи, які до науки мають усе, що потрібно.

Та якже кожен з нас один, чи двох, чи десяткох зарадить цьому безмірові недолі та лиха?

Ні! один нічого не вдіє, — але ми всі ученики, учениці, студенти та студентки, — ми в гурті, кооперативно зробимо

¹⁾ Відділ часопису „ПОСТУП“, присвячений молодшому студентству й молоді виділових шкіл. Рік I. Ч. 8-9.

все, що лише можливе для нас на цьому світі. Бо громада великий чоловік, бо лиш у гурті сила.

Вагу й силу кооперації*) далось уже не раз наочно побачити. Чи це в деяких наших селах, де люде гуртуючись у торговельних, господарських, кредитових та трудових кооперативах увільнились од спекулянтів та посередників, посплачували довги, спровадили собі до господарств різні машини й почали вигідніше та краще господарити, позакладали гарні школи, читальні і т. д. Чи хочби й з історії знаємо, що можна зробити в кооперації, в гурті.

В 1848 р. в Англії, в містечку Рочдель узялось сорок і кількох дуже бідних ткачів жити та працювати кооперативно. Заложили з початку кооперативну крамницю, щоб не даватись визискувати на товарах крамарям. Зложили до цієї кооперативи дрібні уділи разом на суму 680 корон, купили в великій гуртівній товарів та почали вечерами повертаючи з роботи, продавати. В цій крамниці продавали лише за готівку, а зиск розділювали поміж себе відповідно до цього, скільки хто дав утергувати. Дуже тяжко приходилось їм з початку; насміхались з них інші, але вони дальше держались при своїй крамниці.

По році показалося, що крамниця дала зиски. Сейчас приступило більше членів. Ткачі вчилися щадити, бо в крамниці могли дістати товарів лише за гроші, а нічого на борг. Купували крім цього спільно сирі матеріали, а готові вироби продавали разом у великих покущів з більшим зиском. І з часом кооператива росла, прибувало щораз більше членів і в містечку Рочдель обнімає кооперація під цю пору усі галузи господарства бідного населення. Ця перша кооператива, яку заснували тому сімдесят три роки вбогі ткачі, є сьогодні могутньою інституцією, що має майно на мільйони фунтів штерлінгів.

І првходить мимоволі на думку, що й ученики моглиби в цейже самий спосіб рятуватись од матеріальної нужди та лучитись у такі кооперативи, деби спільно господарили, значить, заспокоювали свої потреби, збували свою працю й заробляли гріш. Такі кооперативи в школах існують уже в усіх європейських народів: в Англіїців, Французів, Німців, Бельгійців, Італійців, а в останніх часах у Польаків.

В Італії було вже до часів війни багато шкільних кооператив, з яких найбільша „Італійська Шкільна Взаїмопоміч“ у Міляно мала 650 філій, 92 тисячі членів-учеників, а сума членських уділів виносила 547.109 лірів. Зовну-же шкільна кооператива в Левяно закупувала та розпродувала тисячі шкільних підручників та зошитів і на третьому році існування так розрослася, що могла даром роздати 286 школярам потрібних до науки книжок. Це вже дуже поважне діло, бо в нас сьогодні не знайдеться мабуть жадна така добродійна інституція, щоб роздарувала шкільних книжок більш, як двісті ученикам.

У Львові мають польські ученики на Хорущині свою кооперативну книгарню, яка солідно заосмотрює своїх членів у книжки й не визискує їх так, як жидівські книгарі. Також ученики академічної гімназії у Львові продавали в рр. 1917—18 власну кооперативну антикварню. Перед польсько-українською війною представляла ця антикварня вартість кількох тисячів корон, і якби не це, що через

*) Слово кооперація походить від латинських слів „cum“ і „opus“ і означає наше слово співпраця. В вузшій значінню називається кооперативною гурт людей для спільної економічної праці.

війну майно пропало, вона булаби сьогодні дуже поважною кооперативною учеників-Українців.

У шкільнім 1920/21 році заснували ученики торговельної школи у Львові кооперативну крамницю „Чайка“. Ця кооператива мала на разі 26 членів з уділами по 50 марок, т. є. разом уділового капіталу Мп. 1300. Вписове виносило 10 Мп. і впливало на резервовий фонд кооперативи. „Чайка“ доставляла своїм членам, як також не-членам шкільні прибори. На товарах добивано приблизно 20% зиску й мимо цього цей товар був дешевіший, як в інших skleпах, бо кооператива купувала в більших гуртівників, не даючи заробляти посередникам, дрібним skleпарям. З кінцем шкільного року дала кооператива близько 6000 (шість тисяч) марок чистого зиску, який Загальні Збори кооперативи розділили на 100% дивіденду від уділів для членів та перенесли решту на резервовий фонд. Кооператива дала жертви на Рідну Школу, а для учевика, що зайнявся діловодством призначила 400 Мп. ремунерації. Члени, що покинули школу оставили свої уділи в кооперативі, а відняли лише дивіденду.

Ці приміри повинні нас заохотити до цієї праці й ми мусимо мати велику пошану для кооперації, бо в ній лише будуччина загального економічного й культурного розвитку людства.

Якже має виглядати така кооперація шкільної молоді?

Нових спроб не треба, бо маємо вже готові моделі таких шкільних кооперацій у інших народів, а навіть і в нас. Гарні висліди, які дали знаві вже нам дві італійські кооперативи, вказують на живучість шкільних кооператив.

Кооперацію розуміється вже в вузнім цього слова значінню, як якусь економічну спілку людей, що кермується кооперативними за-садами. Отже люде гуртуються в торговельній, або сільсько-госпо-дарській, у молочарській або кредитовій кооперативі, щоби спільно-рятувати себе від нужди та щоби краще повести своє господарство. Коли отже говорю про кооперацію молоді, то думаю саме про ці торговельні та кредитові спілки кооперативи, очевидно лиш у меншій обсязі. Шкільна кооператива може зайнятися доста-вою шкільних підручників та приборів для всієї молоді, що вчиться в данім заведенні. Кооператива скуповує старі й уживані вже книжки; збирає за певною винагоро-дою почтові марки, корки до фляшок, пушки з консерв, коробки з сірників та пасти, кусні заліза й міді — й те все перепродує гуртом із незначним зиском. — Менш-більш такою булаби діяль-ність торговельної шкільної кооперативи, при якій можнаби ще брати від членів вкладки ощадности на процент.

Кооператива учеників моглаби зайватися також деякими госпо-дарськими речами: годівлею кріликів, пташат і домашнього дробу, тученням безрого, або огородництвом. За спілкові гроші купилосяби, скажім кріликів та папі для них і годувалосяб їх на продаж. Це все здається дрібнички, бо прим. корок для неодного не представляє жадної вартости. Та не треба забувати, що сотки корків до фляшок уже тепер не можна дістати за 100 Мп. І так воно з усім. Треба вже замолоду вчитись господарити, значить кожную найменшу річ зужиткувати. При такій гуртовій праці ми не лише вчимось багато, але рівночасно добуваємо дуже нам потрібного гроша, який можна обернути на допомогу потребуючим ученикам і студентам у нас і в Чехословаччині.

Як повинна виглядати взірцева кооператива молоді про-це напишу другим разом. Тепер згадаю лише, як виглядає зви-

чайна торговельна кооператива та якими засадами вона руководиться.

Кожна кооператива-спілка є у відношенні до своїх членів правною одиницею, значить, що один чи двох чи навіть більше членів не можуть самовільно розпоряджати її майном, як своїм власним. До цього мають право лише правно скликані Загальні Збори членів цієї кооперативи. Загальні Збори вибирають членів Управи кооперативи та Надзірну Раду і Контрольну Комісію, що має постійний нагляд над діяльністю управляючих. Кооперативи різняться цим од усіх інших спілок, що їх членами може стати необмежене число людей, якщо лише зложать означений Загальними Зборами уділ і дадуть певну поруку. Кооператива не має ніколи на меті осягнути як найбільші зиски коштом покуців, а навпаки зиски звертає вона своїм членам у такім відношенні, скільки кожен із них дав утергувати. Решту зисків призначається на добродійні цілі, або на скріплення резервового фонду.

Дальшою, дуже важною прикметою кооперативи є це, що вона не дає покупцям товарів на борг. Це має велике виховуюче значіння*), бо відучує людей від марнотравства та затягання довгів, а з другої сторони вчить їх ощадності. Для кооперативи це знова тим вигідніше, що маючи все готівку під рукою не потребує зятягати позичок на закупню товарів, а купує все за готівні гроші.

Це найважливіші прикмети кожної кооперативи й вони не можуть бути зайвими при шкільних кооперативах. Ці власне прикмети надають кооперативам цілої сили й живучости.

У шкільних кооперативах гуртується вся молодь без ріжниць, чи це багатіший, чи бідніший, чи добре вчиться, чи гірше. Тут лучимось для спільного порятунку від нужди та зубожіння й для згуртування наших сил на всіх полях культурної та просвітної праці. Ми гуртуємось у ній, як у великій сім'ї брати, — з однією метою та мрією:

Добути кращого життя для народа й людства.

На кіяці не зашкодилоб розказати ще й про дальше гуртування цих кооператив у т. зв. союзи. При кожній школі, гімназії та семінарії, при вищих школах на академії й університеті, при народних школах, де ученики навчилися трохи числити та думати, основується шкільна кооператива української молоді. Поодинокі кооперативи лучаться поміж собою в місцевій, чи там повітовий союз шкільних кооператив, відтак ці союзи організуються у Краєвий Союз союзів, чи там Всеукраїнський Союз шкільних кооператив, якого членами являються вже лише самі союзи. Це дальше гуртування надає дрібненьким кооперативам більшої сили та значіння. Бо коли візьмем одну нашу шкільну кооперативу при торговельній школі „Чайку“, що має 1300 Мп. уділового капіталу, то це дуже невелика й слаба спілка. Але коли таких кооператив буде сто, згуртованих у п'яти союзах, то вже цей союз союзів буде інституцією, що матиме 130.000 Мп. уділового капіталу, а річного зиску принесе 600.000 Мп.

Думаючи про кооперацію молоді, згадую про цього батька, що складаючи сім прутів до купи давав їх своєму дужому синові переломати. Та цей не зміг.

І так нас, українську молодь, злучену в ідейних узах кооперації не переможе жадна сила, бо відтягуючись од усякого політиканства, чи там партійности, будемо служити виключно культурним та економічним завданням нашого народа.

*) Виховуюче значіння кооп. також і в тім, що члени кооперативи дбають не лиш о своє, але й о загальне, суспільне добро. (Ред.)

А. Терів.

Я Л И Ц І .*)

Бачивши цими гарячими днями учнів, що виходили з ліцею бліді, вихуджені, вичерпані, та проте з очима оживленими надією близьких ферій, — я пригадав собі час, коли то в глибині громадської школи, кінчив свою другу класу під подвійною грозою братів Дорделі. Пригадав собі класу зі стінами вибіленими вапном, два вікна, з котрих одно виходило на подвір'я, друге на вулицю, згадав на пів отворені віконниці, що крізь їх світлий скісний луч сонця, а золочений пил гуляв у перепаленій атмосфері. Ця світляна смуга перелігала мов стріла кімнату й полишала прочу часті сани в синій тіні, серед якої можна було розрізнити столики порізані ножиками, совні постаті учнів і наїжену голову вчителя понад катедрою, поміж двома стосами книжок. Здавалося мені, що ще чую в тяжким душним повітрі липневого полудня монотонне жужіння мух, змішане зі світучим голосом „старого“ Дорделі, який виясняв нам першу олімпійську бесіду.

Назваю його „старим“, щоб одріжкати його від молодшого брата, Дорделі „молодшого“, який учав математики. Цей останній був циніком, зимним і неблаганим; я завдячую йому найбільше неприємні згадки моєї молодості. Я не знав гаразд геометрії; він же не пускав мені цього даром. Також у середу, день, коли він мав свою годину, не занедбував викликати мене до таблиці. Хотів, щоб я виказав рівність трикутників, чи свістства вершкових внутрішніх кутів. Мене проходив мороз: я брав крейду й губку до рук, стирав совісно чорну таблицю, рисував новолі фігуру, щоб записати на часі; опісля заціняв я з трудом мій доказ, мішався, букви скакали мені перед очима, і нараз перебивав мене іронічний голос: „Дуже гарно! Ви не знаєте ні слова гаразд... Завтрішній четвер пересидите в „сільським домі...“ Слідуюча задача!“

„Сільський дім“ це була сусідня саля, де відбувано шкільний карцер, а ця жаргівність назва вчителя сердила мене більше, як сама кара.

„Старий“ Дорделі був кращий чоловігач. Свої виклади прикрашував усякими історіями, а розказував їх не раз цілими годинами, забувши зовсім про науку. Він любив балакати про спомины свого дитинства, про свої приватні справи, про своє вино і про свої плян-тації, заложені на краю державного ліса. Ми знали цю його звичку тай надуживали її часто. Коли не вили янції, то

давали собі слово, пхнути його на нескінчену балаканину. Він мав буйну фантазію і, коли раз вже пустився до розказуванн, не скоро переставав говорити. Передовсім радо розказував про інвазію 1815 р. і про одну казочну битву під Сент-Діє. Ця битва, в якій, як він чва-вився, брав участь, прибирала епічні розміри; кожний раз, коли він про неї розказував, епізоди змінюлися і ставали більше чудесними. Одного дня прикрасив він своє оповідання такими надзвичайними пригодами, що мій товариш Гербільон і я відважились закинути йому брехню.

Добряга задержався нагло, дуже подразнений. Він почервонів, може пригадав собі, що передовсім його як учителя треба поважати і сказав сухо: „Так! Я брехун. Так десять брехні! Скажіть мені вашу лекцію!“

Це була перша ода Горація: *Macenas, atavis edite regibus...*

Ні я, ні Гербільон не знали ні одного словечка.

„Завтра, четвер, ви два проведете в карцері — продовжив „старий“ Дорделі — і перепишете мені оду двадцять раз, щоб раз собі її добре затамили“.

Ми на це заслужили і покрутили головами. На ділі ми були менш подразнені арештом, як тим, що ми перебили незручно його оповідання про битву. При кінці години ми умовилися піти до вчителя просити в нього прощення. Так і зробили, а що він був добряга, то сказав нам, гладячи свою бороду не голену від вісьмох днів:

„Застановившись добре над тим, що це нездорово замикати великих хлопців на цілий день, я рішив згадати вашу кару. Замість віддавати вас до карцеру, ви підете зі мною і будете мені помагати засаджувати на моїх полі триста щеп ялиць, які не можуть довше ждати“.

Ми привiali очевидно з радістю цю зміну кари і слідуючого дня, в полудне, спиналися вже на площину Веель у товаристві „старого“ Дорделі.

* * *

Грунт Дорделі тягнувся довгим чотирокутником по збоці площини, поміж лісом і громадською дорогою. Це був неуправлений обліг, на яким сторчало тут і там кілька нужденних беріз і дві чи три черешні. Коротка й мохвата трава покривала його; не росло там нічого крім Великодних яраїсок.

*) Переклав з „Bibliothèque des écoles“, № 13 Роман Ластовецький.

і осіннього терену. Можна було зрозуміти, що Дорделі — практичний розум, мимо своїх перехвалок — бажав зужиткувати цей невжиток, засаджуючи там дерево, яке могло там рости й розвиватися: ялицю.

Дорделі, що любив лісництво, доказував, що ялиця любить рости на землі середньої якості, вимішаний з камінням і глиною. Він любив цю деревину, яка пригадувала йому рідні Вогези і мріяв перемінити свій обліг на свіжий і зелений ялицевий лісок, де він пізніше слухавби музики вітру поміж галузям.

Дорделі спровадив зі Сент-Діє триста молодих щеп ялиці, високих ледво на одну стопу; в цій хвилині вони знаходилися зложені одна коло другої у вузких рові, виложеним землею й мохом. В облозі було вже виверчено сто дірок у вистартаючій віддаленню одна від другої.

— Я йду — кавав він до нас — копати дальше ямки; а ви засаджуйте рядком щепи, поставте їх просто в кожну ямку, а потім обшите доброю землею... Зрозуміли?! А тепер, мої товариші, до діла! Наші потомки будуть нам вдячні за це!

Було гарне весняне повітря: ні загоряче, ні за сухе. Білі хмари пливли по асному небі, йдаючи на рівнину легкі тини о фантастичних вирізах. На краю ліса цвіли дикі черешні, а радісний свист коса заохочував нас до праці. Від часу до часу, підносячи голови, ми бачили хвилясту рівнину, що тремтіла аж на край овиду своїми зеленими збіжками; в далечині виділяла дзвіниця міста, що зносиалась з хвилястого ґрунту і пиялася своїм верхком до хмар, де буяли жайворонки. На сто метрів перед нами Дорделі без сурдута, з широким солом'яним капелюхом на голові, з мотиком в руці копав ямки. Нахилиючись і підносячись він представляв на сірій поверхні облога постать дуже рухливу; подобав на величку, білу, дуже тяжку птицю, що намагалася кожної хвилини піднятися, та все падала на землю.

Цей рід перебування в карцері злочину припав нам до вподоби. Новість праці, свіжий воздух, ароматичний запах молодих ялиць і щебетання птічок розвеселяли нас і упрямлювали працю. Та, коли засадили ми трицять щеп, нам стало душно і ми відчували втому. Поволі ослабла наша розмова і ми працювали мовчки, автоматично, неохотно, немов кріпаки на рілі.

— Скажи мені, чи тебе це веселить? — запитав мене нараз Гербільон, витираючи з поту виски.

— Мене? Ні... Я дуже змучений...

— Я, я гину зі спраги, а тут нема нічого напиться.

— Це сотворіння Дорделі моглоби ліпше дати нам бутельку свого старого вина.

— „Він? Таж він занадто скупий! Він знав добре що робить, коли увільнив нас від карцеру. Так заощадив собі на оден день робітників“.

— „Ми його обманямо!“

— „Це накликає пікети, — відповів Гербільон.“

В цій хвилині його сині очі займалися блеском злоби. — „Знаєш що? Треба йому зробити жарт... Садім його сосни головою на дін. Це буде добра комедія“.

Гадка була певнольно презабобна. Але як? Ученик, як каже Ля Фонтен, є „проклятуще насіння“, а винахід видався нам незвичайним. Отже ми без найменших викидів совісти закопували ялиці пнем у долину, а корінцем у воздух; привємність, з якою ми виконували цей злісний жарт, уменшила наше умучення. Підчас цього „старий“ Дорделі сто метрів перед нами все ще копав свої ямки, не вважаючи на особливий постапу, яку ми давали його ялицям. А коли ми таким робом засадили до двіста штук молодих щепок, дежляючи при тім насмішливо „Наші потомки будуть нам вдячні за це!“ дзвіниця міста Веель вибила четверту годину і ми пішли до Дорделія, що був на кінці поля.

— „Вже вибила четверта“ — сказав Гербільон.

— „Га, га, — сказав учитель, — чи ви все засадили?“

— „Майже все, учителю, але тепер пора вертати домів“.

Дорделі обернувся до своїй плантації, приложив руку до чола над очі і сльізів терен. На наше щастя він був короткозорий і не бачив виразно рівномірних рядків засаджених щепок. Не віддаючись докладнішому дослідюві сказав: „Ви добре працювали! Можете, панове, відійти!“

Ми не чекали аж він нам це повторить, а на борзі забрались від нього й пішли на відлюдне місце, щоби віддатися дикому танцеві, думаючи про добрий жарт, який ми щойно зробили і про здивування Дорделія, коли він побачить свої ялиці з корінням у воздуху.

* * *

Але слідуючого дня треба було явитися в школі. Ніч успокоїла була трохи наше занепокоєння. Та, коли вступили ми в класу, „любна блідість“ вимальовалася на наших обличчах. „Старий“ Дорделі сидів уже за катедрою, бачив, як ми сідали в лавки і навіть не здригнувся.

— „Може він нічого не спостеріг?“ — зашепотів Гербільон.

Підчас цілої лекції, учитель був поважний, спокійний і прислухив до пояснювання авторів без найменшого відступлення від речі. А коли вибила десята година і ми почали в лавках во-

руштитися, він сказав: „Панове Кльод і Гербільон, лишіться; я маю з вами щось поговорити“.

Ми послухали, а прочі вийшли з класи. Дорделі наложив на себе капелюх, підійшов до нас і, хватаючи кожного з нас за руку, вицідив: „Пильтай! Ходить, прошу, підємо на мое поле!“

Не випускаючи нас і не додаючи ні слова — він витягнув нас на двір. А мав він сильний кулак, бо наші руки були стиснені немов кліщами. Не було способу викрутитися. Впрочім ми були так затривожені, що навіть не думали про це. Скорим кроком прямували ми до його плянтації; він все ще держав нас і не говорив нічого. Ми, мелянхолійні, питаючи себе в серці, як це все скінчиться і як задумає він нас покарати, ледві тягнули за собою ноги.

Вкінці прийшли ми на поле, а Дорделі потягнув нас зі скаженістю на перед плянтації. Це поставлення нас віч-на-віч із нашим проступком не мало нічого потішаючого. На сірому облозі двіста молодих ялиць виділилися в воздухі своїми корінцями, на яких звисали ще кусняки сухої землі.

— Ось ваше діло, злочинці, — закричав Дорделі, якого гнів подвоювався на вид нашого проступку.

* * *

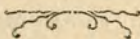
По хвилині відізався до нас поважним і перенятим тоном:

Панове! Коли ви не шануєте вашого вчителя, то повинні що найменше

шанувати деревину. Чияж знаєте, що це деревина? Це єство живе, як ви і я. Це радість землі, якій вона дає воду жерел, що її зрошують і чорнозем, що її робить урожайною; це здоров'я воздуха; зеленістю своєю вона очищує його. Гарна деревина, це свято для очей, а мільйони дерев, це є ліс, плац землі, це багатство нації! Край, що не має вже лісів, є краєм марним! Препинь дерево є скелетом вашого дому, щоглою кораблів, теплом вашого огня, якого не дає вам сонце в глибоку зиму. Цей, хто садить дерево, є добродієм людства; хто без причини нищить його є злочинцем. А тепер розсудить ви самі! За двадцять літ цих двіста молодих щеп, яких ви позбавили життя, булиби великі і гарні; вони булиби радістю цього пустого облогу, вони булиби віддали неоцінені прислуги нашим дітям і нам самим. І, щоб задоволити псоту ученика, ви знищили двіста деревець, ви маєте двіста убивств на совісті! Розважте це! Це буде ваша кара; тепер ідіть!

В цій хвилині, коли ми чогось подібного й не сподівалися, щоби без сумніву ліпше вирата свою промову в нашому умі, він вимірив нам з долучений два сильні удари так, що ми скоотилися дуже застиджені на громадську дорогу.

Не знаю, яке вражіння викликала ця бесіда на могого товариша; мене зворушила вона подвійно. Це була моя подорож до Дамаску і від тоді я всякому сотворінню віддаю належне старання.

М. Бурцеба.

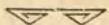
І ДО МАРІЇ...

...І до Марії я пішов ікони,
куди манили голоси діточі,
там де ніжні лучали тихі тони
святых пісень, що неслися в темінъ ночі,
немов вогонь в Мойсеевій долоні...
І я пішов до Твоєї ікони.

Я тихо став оподалік громади
і подививсь на ці невинні лица,
що як квітки зірвані з леванди
ясні були. Погідні як краниця,
як чистих филь стобарні водопади,
зітніці віч були у цій громаді.

На них немов сплила могуча хвиля,
що їх у мент до Тебе счарувала. —
І глянув я на Тебе... Ти як скеля,
що филь вали ворожих розбивала,
а для діток своїх одно: любов лиш мала —

І в ряд я став, повстав з свого безсилля!

Олесь Соломаний.

Панахида.

У церкві правилась панахида...

Вівтар прибраний квітками. Через віква сміялося сонце. Ясний сніп лучів золотив хмари ладану, серед яких видвіла стать священика в чорних ризах.

Під бічною стіною Божого дому стояла рідня покійника, а в крилосі жаліливими голосами співали малі дячки. Більше не було нікого...

У церкві царювала смута й жалем проймала серця приязних. Здавалось, що сум якийсь великий прилинув аж тут з гробами засіяної України й тяжкою зморою клався на всіх...

А коли на мент притихали жалібні співы дячків і священик шепотом вимовляв святі слова — здавалось, що чути легіт вольного вітру з просторої України, що з далеких степів бездольної країни лине шум шовкових трав, а з ним і гомін останнього живого слова покійника...

Бо там, між буйним людом невольничого, рідного краю — він недавно ще поклав своє життя на жертвник його кращої долі..

А в церкві, між найблищими йому за життя людьми, стояла й його дружина й товаришка обовязку. Стояла просто, наче мраморна статуя, якій силу не одвінуть ні дощі, ні громи, ні бурі.. Очі гляділи на вівтар, повитий сріблистими хмаркаму ладану, осяяний сонячним промінням. І в імлі пахущого диму бачила вона могилу свого друга, що поклався до вічного сну в далекій стороні України, бачила березовий хрест надмогильний і його розпростерті рамена, на який судьба розпала її щастя...

Лише тоді, коли дячки сумними голосами залебедили „Вічна память...“ — її душа стрепенулася, а обличчя вмилося рясними сльозами...

І всі, що були в церкві, завітали душею над забуту могилку героя обовязку, що серед тисячів інших могил змережала широкі поля України білою барвою надмогильних хрестів і багром людської крові...

Та тих, що клонилися духові покійника й бажали видіти сліди його туземного життя — було мало...

Бо давні його друзі й товариші терпких і радісних хвилин його ідейного життя весело гуторили по каварнях про теплий кутик сепарейного життя й готувалися до вечериць...

Осип Корба, гімн.

ПРИЯЗНЬ.

Другові М. Козакові.

Маленьким ще хлопцем я чув — було —
Про „приязнь і любов та рай на світі“,
І хоч я слів оцях чуттям не міг огріти,
Я чув, що в них є щастя та тепло.

Прийшов вже час закоштувати
Солодощів, що з приязні текуть,
Прийшла пора мені сказати:

Миналися літа мої хлопчачі,
Неначе бистра в річевці вода...
Почали вже пробуджуватись силчачі
На дні серденька дочуття.

„Ніде, ніде так певно як от тут...
Лиш в щирій приязні мені шукати
Розради й сили в дальшу путь!“

визначиться, що в Вас володіє інертність або вузькоглядність. — Ю. Р. гімн. Перекладу „Два старика“ не помістимо, бо вже був по українськи печатаний. Рукопис одішлетесь по надісланні значків. — І. Г. Львів. Ваш переклад „Прогульки“ поміститься в одному з дальших чисел. „Останній“ за довге — Мая. „Розстрівна арфа“ мимо добрих сторін не може бути вищеною в нашому вісникові іза свого розміру. Брак у ній теж закінчення. Радимо на будуще Ваш хист аналізування внутрішніх афектів життя розвинути в писанні коротких нарисів, а щодо описів писати довші. Якщо є в Вас щось подібного, пришліть, а радо видрукуємо. — Ст. Верб. Стиль Вашої новельки п. з. „Сирота“ поправний і сама річ на часі, однак мало в ній цього, що моглоб у чомунебудь прислужитися справі нашого студентства. Тому прохаємо пришліть дещо іншого. — Я. Гр. Ваші два надіслані вірші трохи за слабкі. Та є в них прояви талану. Тому працюйте над собою, а якщо матимете трохи кращі речі під рукою, пришліть. — Омелян Р. Ваш нарис „По бою“ не міг нам разом бути поміщений. Сподіємось, що це зробиться в дальших числах. — Олесь Сол. „На чатах“ увійде в 10-е число. — А. Р. Рож. „Психологічний нарис“ за довгий. Якщо маєте щось коротшого, пришліть, а радо вмістимо. Пришліть теж і поезії, але оригінальні. — Безіменний. Стахів не можемо вмістити. Може маєте дещо кращого. — Вол. Шайон. Ваші жарти, засадки й пр. тепер іще не використовуємо, але може пізніше. — Павло Мик. Вірш „В змні“ вмістимо в грудневому числі. Все проче нам під хвилью непригідне. Пришліть що нового? — Окріпенко. Хист у Вас є; Прохаємо о нові речі. — Всіх П. Т. передплатників і покупців. „Поступу“ прохаємо відступити напій адміністрації за оплатою або даром число 2. — В. Потребуємо його для заграничних колоній, громад і т. д. нашого укр. студентства та інтелігенції. Ми певні, що одному з Вас це число менше буде потрібним. Ходить о добро більшости, тому зробить цю прислугу для наших братів.

— — — За цю частину Редакція не відповідає. — — —

- - - Вже пора присилати замовлення на - - -

студентський
календарець „ІДЕЯ” (на рік 1921/22)

який незабаром появиться. Збільшений формат — гарні черенки — почвірне „календаріюм“ — уліпшені записники — адреси студентських організацій. Календарець одинокий у своєму роді. —

Для більших замовлень шкільних комісових ітд. (хоч зо 50 прим.) дається високий опуст. — Спішіться, щоби не забракло, як минулого року. Пришліть завдаток по 20 мп. од 1 примірн. Повну — — — — ціну подається в часописах. — — — —

Замовляється на адресу:

ВИДАВНИЦТВО „ДОБРА КНИЖКА”

Львів, содова, 4.

„УКРАЇНСЬКА ТРИБУНА“

орган української незалежної громадсько-політичної думки, виходить у Варшаві під провідним керівництвом Олександра САЛІКОВСЬКОГО при участі видатних українських літературних сил.

„Українська Трибуна“ виходить по програмі великих політичних часописів, міститиме докладні відомості про діяльність державного центру Української Народньої Республіки, про життя української армії по таборах і про становище української еміграції в різних місцевостях Європи; подаватиме на своїх сторінках широку інформацію з різних місцевостей Великої України, а також з Галичини, Буковини, Угорської України, й вишніх українських земель; неухильно боронитиме суверенність України від імпералістичних замахів на неї з боку чужинців і обстоюватиме добросусідські відносини з державами й народами, що сприяливо ставляться до її державних змагань. — Кожен громадянин України, що співчуває ідеалам демократично-республіканської державності, повинен читати „УКРАЇНСЬКУ ТРИБУНУ“ і допомагати її поширюванню поміж громадянством та населенням українських земель.

Передплата на „Українську Трибуну“.

В Польщі: На місяць 300 мар. п. Для селян робітників, народних учителів, інтернованих козаків і старшин та збігців з Великої України 150 мар.

За кордоном: В Америці 1 долар, Франції, Голандії, Бельгії — 10 фр. фр.; Італії — 10 лір; Швейцарії — 5 фр. шв.; Німеччині — 25 мар.; Чехословаччині 25 кор. чеш. Румунії — 25 лей; Австрії 300 корон.

ДОСТАВА

СТОВАРИШЕННЯ ЗАРЕЄСТРОВАНЕ
З ОБМЕЖЕНОЮ (дворазовою) ПОРУ-
КОЮ, ОСНОВАНЕ В ЦІЛІ ЗГУРТО-
ВАННЯ ТОРГОВЛІ ЦЕРКОВНИХ
- РІЧИЙ В УКРАЇНСЬКИХ РУКАХ. -

ДИРЕКЦІЯ: ЛЬВІВ, вул. ДОМІНІКАНСЬКА II.

**СКЛАДИ: ЛЬВІВ, вул. Руська ч. 20.
ПЕРЕМИШЛЬ, Ринок ч. 23.**

Поручає свої багато заосмотрені **силари усяких церковних річий.** —
Приймає всякі **замовлення, наприви, золочення і переплети**
книг. — Виконує всякі **роботи малярські і різьбарські.** — Поручає **підприємців будови і наприви.** — Виготовлює церковні **хоругви та прапори для „Соколів“, „Січії“ і читалень „Просвіти“** від найдешевших до найвибагливіших, церковне **білля, обрус.** До — ставляє усякого рода **килими та дивани** до церков та кімнат. —

Кождий Українець, кожда Церков, повинні бути членами „Достави“.

Уділ 50 М, вписове 1 М. (також ратами), дивід. за 1919 р. 6%.

Церквам-Членам при закупні додатковий плуст 2%.

Часть зиску розділює „Достава“ на церковні і народні цілі.

Хто купує в „Доставі“, купує у себе; збільшує народне — майно, попирає рідний промисл і торгівлю. —